

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 64

4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı'nın 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 ncı maddesinin bir fıkrasının değiştirilmesine ve bu maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (1/290, 2/157, 2/172)

4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı (1/290)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1746/2941

13 . 9 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 10 . 9 . 1962 tarihinde kararlaştırılan «4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesiyle ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

VERGİ USUL KANUNU

G E R E K Ç E

UMUMİ İZAHAT

Halen devam etmekte olan Vergi reform çalışmaları ile ilk plânda vergi kanunlarında yapılması düşünülen değişiklikler ele alınmış ve bu kanunların tatbikatı ile ilgili usul hükümlerini ihtiva eden Vergi Usul Kanununa ait tadilat bu konudaki çalışmaların sonuna bırakılmıştır. Ancak, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarında yapılan değişikliklerin zaruri kaldığı usul hükümlerinin bu tadillerle birlikte yürürlüğe girmesi lâzım geldiğinden bu tasarı ile usule ait bâzı maddelerde tadilat yapılması yoluna gidilmiştir.

Tadil tasarısında, zirai kazançların ve götürü usulde vergilendirilen ücretlerle ticaret ve serbest meslek kazançlarının vergilendirilmesinde uyulacak yeni ve değişik bâzı usul hükümleri ile tatbikatta görülen aksaklıkları telâfi edecek hükümler yer almaktadır.

Zirai Kazançlar komisyonları ile re'sen takdir komisyonlarının üye sayılan mükellef temsilcilerine ekseriyet verecek şekilde tesbit edilmiş; işlerinin vüsâtı ve kültür seviyeleri itibariyle bilânço esasında defter tutamayacaklarına kanaat getirilen ticaret erbabının kazançlarını basit bir usulle tesbit eylemelerine imkân vermek maksadiyle bilânço esasında defter tutma mecburi-

yetinin şümulü daraltılmış, bu maksatla, işletme usulünde defter tutacaklar için kanunda yer alan ölçüler bir misil artırılmıştır.

Ayrıca, vergi ihtilâflarının süratle halli ve böylece mükelleflerin tereddütlerinin bir an evvel giderilerek huzura kavuşmalarının temini, âmme alacağının vaktinde Hazineye intikâli ve niha-yet İtiraz ve Temyiz mercilerinin işlerini tahfif ederek ihtilâflar üzerine daha titizlikle eğilebil-melerine imkân sağlanması maksadiyle kanuna uzlaşma müessesesi ithâl olunmuştur.

Böylece, mükellefle idare arasında vergi yönünden zuhur edecek ihtilâfların yine kendi ara-larında görüşülerek halli yolu açılmış bulunmaktadır.

Bundan başka, iktisadi bünyemizin ve girdiğimiz plânlı kalkınma devresinin icabı olan ve esasen öteden beri kifayetsizliği hissedilen amortis nanlara dair hükümlerde de değişiklikler yapılmış ve bu maksatla azalan bakıyeler üzerinden amortisman tefriki usulüne kanunumuzda yer verilmiştir. Yine aynı sebeplerle, bilanço esasına göre defter tutmakta olan mükelleflerin ikti-sadi kıymetlerinin yeniden değerlendirilmesi göz önünde bulundurularak, kanunumuza bu gaye ile yeniden değerlemeyi gerçekleştirecek hükümler ilâve olunmuştur.

Gerek yukarıda bahis konusu edilen mevzularda ve gerekse diğer tadilat hakkında ilgili maddelerin gerekçelerinde lüzumlu izahat verilmiştir.

MADDELERE AIT GEREKÇE

Madde 1. — Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30 ncu maddesine 5 numaralı bir bent eklenmiştir.

Malûm bulunduğu üzere, bahis konusu 30 ncu madde re'sen vergi tarhını tarif etmekte ve han-gi hallerde matrahın tamamen veya kısmen malî delillere dayanılarak tesbitine imkân olmadı-ğının kabul edileceğini 4 bent halinde saymaktadır. Öte yandan 193 sayılı Gelir Vergisi Kanu-nunun 54 ncu maddesinde teklif olunan değişiklikle; götürü gider esasına tabi zirai gelir ver-gisi mükelleflerine, sâfi kazançlarının beyan edecekleri hakiki giderlerine göre tesbitini istemek imkânı tanınmış bulunmaktadır.

İşte bu durumda, bahis konusu mükelleflerin vergi matrahları beyan ettikleri hakiki gider-lere göre hesaplandıktan sonra bu giderlerin tevâk edilememesi yüzünden, ikmalen tarhiyat ya-pılamıyacak (yani matrah farkının maddi delillere veya kanuni ölçülere göre tâyini mümkün olmayacak) hallerde ne yolda işlem yapılacağına tâyini gerekmiş ve bu lüzuma binaen 30 ncu maddeye işbu 5 numaralı bent eklenmiştir.

Bu bendin sağladığı imkânla, izah edilen durumda mükellefin vergi matrahının tamamen veya kısmen takdir komisyonunca tâyini mümkün kılınmıştır.

Madde 2. — Bu madde, aynı kanunun birinci kitabının ikinci kısmının ikinci bölümünün baş-lığını «ikmalen, re'sen ve idarece tarh» şeklinde değiştirmekte ve bu bölüme mükerrer 30 ncu madde eklenmektedir.

Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununa, verginin idarece tarhı adı altında yeni bir tarh usulü giderilmektedir.

Filhakika, verginin tarhı için kanunlarda tâyin edilen zamanlarda müracaat etmiyen veya kendilerine tahmil edilen ödevleri müddetinde yerine getirmiyen mükellefler adına, kanunen bel-li matrahlar üzerinden zamanında tarhedilmiyen vergilerin, Vergi Usul Kanununun 29 ve 30 ncu maddelerine göre salınması mümkün olamamaktadır.

Meselâ, götürü ücret üzerinden teklif edilen mükelleflerle vergileri götürü olarak tesbit edi-len ticaret ve serbest meslek erbabının zamanında tarhedilemiyen vergileriyle kanunen muayyen olan Damga Resmi mükellefiyetini ifa etmiyen kimseler adına tarhedilecek Damga Resmi tarhiya-tında rastlanan bu hallerde, vergi tarhiyatı şimdiye kadar yapıla gelmekte ise de; Vergi Usul Kanununda, bahis konusu bu tarhiyatın bir mesnedi mevcut değildir. İşte Vergi Usul Kanunun-daki mevcut bu boşluğu doldurmak amacıyla mükerrer 30 ncu madde tanzim edilmiştir.

Bahis konusu bu maddenin birinci fıkrası, idari tarhiyatta vergi mevzuu olan halleri derpiş et-mektedir.

İkinci fıkra, bu tarhiyatın Vergi Usul Kanununun 131 nci maddesi mucibince tanzim edilecek yoklama fişlerine müsteniden yapılacağını tâyin etmektedir.

Üçüncü fıkrada ise; büyük kısmı gezici surette faaliyette bulunan mükelleflerin teklif usulünü tâyin eden bu usulde; verginin tahakkuku bakımından gerekli kolaylığın sağlanması için, tarh edilen vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnamelerin bir taraftan, bilinen adresine posta ile yollanarak mükellefin muameleden haberdar olması temin edilirken diğer taraftan mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini, vergi ve cezanın miktarını ve cinsini muhtevi bir cetvelin vergi dairesine asılarak ilân edilmesi suretiyle tebligat yapılması esas kabul edilmiştir. Bundan maksat bu şekilde tarhiyatta verginin tahakkuku için geçmesi gerekli itiraz müddetini ilân tarihinden başlatmaktır.

Madde 3. — Bu madde ile aynı kanunun 40 nci maddesinin, götürü matrahların üç derece üzerinden tesbitine taallük eden hükmü ile matrah tesbitini yapacak komisyonlara ait hükümleri değiştirilmektedir.

Tasarıya göre, götürü matrahları, ilçelerde kurulu takdir komisyonları tesbit edecek ve bu tesbit üç derece yerine beş derece üzerinden yapılacaktır.

Böylelikle, götürü matrahların mükelleflerin gerçek gelirlerine uygun seviyelerde tesbiti mümkün olacaktır.

Madde 4. — Bu madde ile aynı kanunun 46 nci maddesi değiştirilmektedir.

Vergi Usul Kanununun 46 nci maddesinde yapılan değişiklik şunlardan ibarettir :

1. 213 sayılı Kanunun 46 nci maddesine nazaran, 45 nci maddede sayılan ölçülerin tamamının zirai kazançlar il komisyonlarınca takdir edilmesi gerekmektedir. Halbuki mezkûr 45 nci maddenin 1 numaralı bendinde gösterilen yıllık istihsal değeri, vergi incelemeleri sırasında bu maddenin diğer bentlerinde açıklanan ölçüler yardımı ile her zaman kolayca tesbit edilebileceğinden, zirai kazanç il komisyonları tarafından yapılacak takdirlerde, yıllık istihsal değerinin ayrıca belirtilmesi fuzuli görülmüştür. Bu bakımdan maddede gerekli değişiklik yapılmıştır.

2. Tatbikatta kara ve su avcılığında yıllık istihsal değeri, ortalama maliyet, ortalama satış fiyatı gibi ölçülerin sarıh bir şekilde tesbitinin mümkün olmadığı anlaşıldığından, bu faaliyet gruplarına ait zirai kazanç ölçülerinin zirai kazanç il komisyonlarına tesbit ettirilmemesi uygun görülmüş ve maddeye bu hususu temin edecek bir hüküm konulmuştur. Bu duruma göre, il komisyonları bu mevzuda her hangi bir takdir yapmayacaklar ve kara ve su avcılığı ile işgal eden mükelleflerden kazançlarını götürü gider usulüne göre tesbit edenler, değişik 54. ncü maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen esaslara tevfikân vergilendirilecektir.

3. Meriyette bulunan 46 nci maddenin son fıkrası, özellik gösteren ziraat neveleri ile ilgili ölçülerin tâyininde uygulanacak esasların tesbiti yetkisini Maliye ve Tarım Bakanlığına bırakmaktadır. Halbuki bu mevzuda en kompetan merci Maliye ve Tarım Bakanlıkları elemanları ile çiftçi temsilcilerinden müteşekkîl Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu olduğundan, sözü edilen bu yetki, yapılan tadilatla mezkûr komisyona devredilmiştir.

4. 213 sayılı Kanunun 46 nci maddesi, zirai kazançlar il komisyonlarınca yapılan takdirlerin müddeti, hatalı muamele ve takdirler hakkında ne gibi işlem yapılacağı hususunda hiçbir hüküm ihtiva etmemektedir. Bu işin bir düzene konulması, hatalı takdirlerin düzeltilmesi ve bilhassa muhtelif bölgelere ait ölçüler arasında ahenk temini bakımından mevzu bahis 46 nci maddenin sonuna muhtelif hükümler eklenmiş, bu arada Zirai Kazançlar Merkez Komisyonuna ölçülerin sıhhat ve ahengini sağlama hususunda bazı yetkiler tanınmıştır.

Yeni hükümlere göre bu komisyon, illerden gelen ölçüleri inceliyerek maddi hata ve noksanların düzeltilmesini il komisyonlarından istiyebilecek ve takdire mütaallik hususlarda ölçülerin yeniden takdir olunmasını talebedebilecektir. İl komisyonları ilk takdirlerinde ısrar ederlerse bunun sebeplerini açıklamaya mecbur olacaklardır. İl komisyonlarınca ileri sürülecek takdire mütaallik mucip sebepler merkez komisyonunun toplantıda mevcut üyelerinin tamamı tarafından muhik görülmediği takdirde, bu ölçüler yerine yine toplantıda hazır bulunan üyelerin ittifağıyla

İlgili bölge için re'sen ve nihai olarak yeni ölçüler tâyin edilebilecektir. Bu mevzuda merkez komisyonunda ittifak hâsıl olmadığı takdirde alâkalı il komisyonunun kararının uygulanacağı tabiidir. Bu hüküm konulmasından maksat, il komisyonlarının çalışmalarını bir nizama bağlamak ve muhtelif tesirler altında realiteye aykırı takdirler yapılmasına mâni olmaktır.

Merkez komisyonu, teşekkül tarzı itibariyle teknik elemanlar ve çiftçi temsilcilerinden ibaret olacaktır. Gerek komisyonun teşekkül tarzı ve gerekse haiz olduğu yetkiler mükellefler için bir teminat mahiyetini taşımaktadır.

Madde 5. — Bu madde ile aynı kanunun 49 ncu maddesi tadil edilmektedir.

46 ncı maddede yapılan tadilâta mütenazır olarak bu maddede de gereken değişiklik yapılmıştır. Bu madde ile, Maliye ve Tarım Bakanlıklarına verilen ölçülerin uygulama süresinin kısaltılmasına dair yetki, 46 ncı maddenin gerekçesinde belirtilen mucip sebeplerle, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonuna devredilmiştir.

Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunca yapılacak işlemlere dair 2 nci fıkra ise, yapılan tadilâtla, 46 ncı madde şumulüne alındığından buradan çıkarılmıştır.

Madde 6. — Bu madde ile aynı Kanunun 72 nci maddesi hükmü değiştirilmektedir.

72 nci maddenin yürürlükteki hükmüne göre, takdir komisyonları ikisi idareden ikisi de mükellef temsilcisinden olmak üzere dört üyeden terekkübetmektedir.

Bu komisyonların takdirlerine karşı, mükelleflerin güvenini artırmak, takdirlerin daha isabetle yapılmasına imkân vermek düşüncesiyle üye adedi dörtten beşe çıkarılmış ve üç üyenin mükellef temsilcisi olması kabul edilmiştir.

Madde 7. — Bu madde ile aynı kanunun 73 ncü maddesinin ilk fıkrası hükmü değiştirilmektedir.

Değişiklik, 72 nci maddede yapılmış olan üye sayılarındaki artırma ile alâkalıdır.

Teşekküller evvelce iki asıl, iki yedek üye seçmekte iken bu kerre üç asıl ve üç yedek üye seçeceklerdir.

Madde 8. — Bu madde ile aynı kanunun 83 ncü maddesi değiştirilmektedir.

Zirai kazançlar il komisyonlarında çiftçilerin daha tesirli bir şekilde temsil edilebilmeleri için seçilmiş üye adedi üçten dörde çıkarılmıştır.

Madde 9. — Bu madde aynı kanunun 84 ncü maddesinin birinci fıkrasının tadiline taallük etmektedir.

Burada yapılan değişiklik 83 ncü madde ile ilgili olup zirai kazançlar il komisyonlarına iştirak eden seçilmiş üyelerin hangi teşekküller tarafından seçileceği hususunda hükümler ihtiva etmektedir.

Madde 10. — Bu madde ile aynı kanunun 85 nci maddesi tadil edilmektedir.

Mer'i 213 sayılı Kanunun Zirai Kazançlar Merkez Komisyonuna tahmil ettiği görev, munhasıran zirai kazanç ölçülerine ait yönetmeliği hazırlamak ve zirai kazanç ölçülerinin değiştirilmesine lüzum olup olmadığı hususunda karar vermektir. Bu vazifeler ise, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun devamlı olarak çalışmasını icabettirmektedir. Halbuki tasarıda derpiş olunan tadilât ile bu komisyonun vazife ve yetkileri değişmekte ve artırılmaktadır. Bu bakımdan komisyonun devamlı olarak faaliyet gösteren teknik bir organ olması iktiza etmektedir. Halihazır Merkez Komisyonu üyelerinin bir kısmının zirai sahada ihtiyaşları bulunmaması, bir kısmının da vazifeleri icabı devamlı olarak komisyon çalışmalarına iştirak etmelerine imkân bulunmaması sebebiyle, komisyonun kuruluşundan çıkarılmaları zaruri görülmüştür. Yeni kuruluş tarzında bilhassa teknik elemanlarla çiftçi temsilcilerinin komisyonunun ekseriyetini teşkil etmesi hususuna dikkat edilmiştir.

Madde 11. — Bu madde aynı kanunun 89 ncu maddesinin tadiline taallük etmektedir.

Meriyette bulunan 89 ncu madde ile, zirai kazanç komisyonlarının (il ve merkez) tam müretpleriyle toplanması ve mutlak çoğunlukla karar vermesi gerekmektedir.

Zirai Kazanç komisyonlarının diğer komisyonlara nazaran fazla sayıda üyeden teşekkül etmesi, bu üyelerin toplanarak karara varmalarını güçleştirmektedir. Faaliyetin aksamaması bakımından madde, «müretteplerinin beşte üçü ile toplanabilir ve mürettep üye sayısının ekseriyetiyle karar verilir» şeklinde tadil olunmuştur.

Madde 12. — Bu madde, aynı kanunun 177 nci maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı bentlerinin değiştirilmesi ile ilgilidir.

177 nci maddenin 1, 2 ve 3 numaralı bentleri hükmüne göre satınaldıkları malları aynen veya işledikten sonra satan ticaret ve sanat erbabından, yıllık alımları 200 000 lirayı veya satışlarının tutarı 220 000 lirayı; emtia alım - satımı dışındaki işlerde uğraşanlardan bir takvim yılında elde ettikleri gayrisâfi iş hasılatı 40 000 lirayı aşanlar ticari kazançlarını blânço esasına göre tesbit etmeye mecburdurlar.

Mükelleflerin kültür seviyeleri ve 1950 de tesbit edilmiş olan bu hadlerin iş hacımlerindeki artış muvacehesinde kifayetsizliği nazara alınarak hadler bir misli artırılmış böylece blânço esasında kazanç tesbiti daha mahdut bir zümreye uygulanıp büyük ekseriyetin (işletme hesabı usulü) ne göre defter, kayıt tutmalarına imkân sağlanmıştır.

Madde 13. — Bu madde aynı kanunun 213 ncü maddesinin tadili ile ilgilidir.

Gelir Vergisi Kanununun 56 ve 57 nci maddelerinde, ziraatla ilgili hasılat ve giderlerin nelerden ibaret bulunduğu sayıldığı halde, Vergi Usul Kanununun çiftçi işletme defterine mütaallik 213 ncü maddesinde bunlar bir kere daha belirtilmektedir.

Mükerrer ve iltibasa mahal verecek bir mahiyet arz eden bu durumu ıslah maksadiyle, hasılat ve giderlerle ilgili hükümler madde metninden çıkarılmış ve bu hususta Gelir Vergisi Kanununa atıf yapılması uygun bulunmuştur.

Madde 14. — Bu madde aynı kanunun 227 nci maddesini değiştirmektedir.

Mezkûr madde, bu kanunda aksine hüküm olmadıkça, bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait kayıtların tevsiki mecburiyetini koymaktadır.

Halbuki defter tutmamakla beraber vergi matrahının tesbiti ile ilgili giderlerin de tevsiki gerekmektedir. Meselâ 24 ncü maddede izah edildiği üzere, Gelir Vergisi Kanununun 54 ncü maddesinin 2 No. lu bendinde derpiş edilen halde olduğu gibi götürü gider usulünde vergilendirilen çiftçilerin bu hasılatın elde edilmesi için yapıldığı bildirilen gerçek giderlerini defter tutmamakla beraber tevsik etmesi gerekmektedir. İşte mevcut bu boşluğu doldurmak amacıyla işbu maddeye maksadı temin edecek bir ilâve yapılmıştır.

Madde 15. — Bu madde aynı kanunun 242 nci maddesine bâzi ilâveler yapmaktadır.

14 ncü maddede izah edildiği üzere 227 nci maddeye yapılan ilâveye göre defter tutmak mecburiyetinde olmayan mükelleflere vergi matrahlarının tesbiti ile ilgili giderlerini tevsik mecburiyeti tahmil edilmiştir. Binaenaleyh tevsik mecburiyeti konulan gider vesikalarının da zaman aşımı dâhilinde muhafaza edilmesi lâzımdır. İşte bu ödevi tahmil etmek için vesikaların muhafazasına taallük eden bu maddeye maksadı temin edecek bir ilâve yapılmıştır.

Aynı zamanda sair kazanç ve iratları üzerinden vergilendirilecek mükellefler için de bu maddeye, vergi matrahının tesbitiyle ilgili giderleri tevsik edecek vesikaları saklama mecburiyeti konulmuştur.

Madde 16. — Bu madde aynı kanunun ekim ve sayım beyanı ile alakalı 243 ncü maddesinin tadiline dair hükümleri ihtiva etmektedir.

Maddede yapılan değişiklik şunlardan ibarettir :

1. Ekim ve sayım beyanlarında, beyana takaddüm eden yılın satış toplamının bildirilmesine ait hüküm, çiftçiler için bir külfet teşkil ettiğinden maddenin (c) bendi hükmü kaldırılmıştır.

2. Hayvancılık ve meyvacılıkta ekim ve sayım defterine hangi bilgilerin kaydedileceği hususu sarahatle ifade olunmuştur.

3. Aile reisi beyanlarında alleyi temsilen ekim ve sayım beyanının sadece aile reisi tarafından yapılabilmesi temin olunmuştur.

4. Diğer hükümlere vuzuh verilmiştir.

Madde 17. — Bu madde aynı kanunun 245 nci maddesinde yapılan değişiklikle alâkalıdır.

Vergi Usul Kanununun 243 ncü maddesinde beyana takaddüm eden yılın satış tutarının bildirilmesine dair (c) bendi maddeden çıkarılmış olduğundan, 245 nci maddede bu bende atıf yapan parantez içindeki hüküm de bu tadilâta mütenazır olarak madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 18. — Bu madde aynı kanunun hayvanların değerlendirilmesiyle ilgili 277 nci maddesini tadil etmektedir.

Mer'i hükme göre, her cins ve yaştaki hayvanların Maliye ve Tarım Bakanlığınca müştereken tayin edilecek ortalama maliyetlere nazaran değerlendirilmesi icabettir.

Bu hüküm, bir taraftan kendi imkânları ile tesbit edebilecekleri maliyet bedelleri üzerinden hayvanlarını değerlendirebilecek bir durumda olan mükellefleri bu imkândan mahrum etmekte, diğer taraftan her cins hayvan için bütün memlekete şâmil bir ölçü üzerinden değerlemeyi âmir olması bakımından realiteye uymayan ve mükellefleri sıkıcı bir karakter arz etmektedir. Bu mahzurların giderilmesi maksadıyla maddede lüzumlu tadilât yapılmış ve evveleminde maliyet bedelini tesbit edebilecek durumda olanlara bu bedeller esas alınmak suretiyle değerlendirme yapma imkânı sağlanmıştır. Ayrıca, maliyet bedelinin tesbit edilmemesi halinde yapılacak muamele şekli yeni maddede açıklanmış ve bu gibi ahvalde maliyet bedeli yerine o bölge için zirai kazançlar il komisyonunca belirtilen vasati maliyetlerin emsal bedeli olarak değerlemeye esas alınması kabul edilmiştir.

Diğer taraftan, bu madde hükmüne istinaden yapılan değerlemenin, zirai işletmeye şâmil olduğu madde metninde zikredilmek suretiyle zirai işletme dışında kalan hayvanların, Vergi Usul Kanununun diğer hükümleri gereğince değerlendirilmesi lâzımgeleneği hususu da açıklanmış bulunmaktadır.

Madde 19. — Bu madde ile aynı kanuna mükerrer 315 nci madde eklenmektedir.

Ekonomik gelişmemize vergi yoluyla hizmet etmek bakımından ele alınacak en müessir vasıtalarından birisi de amortismanlardır; filhakika bu mevzudaki hükümlerle yeni yatırımların yapılması, mevcut tesisat ve teçhizatın yenilenmesi teşvik edilmek suretiyle üretkenliğin, işletmelerin likidite durumlarını iyileştirmek suretiyle de rantablitenin artmasına hizmet edilerek iktisadi gelişmeyi hızlandırmak imkânı hâsıl olabilmektedir.

Halen yürürlükte bulunan amortismanlarla ilgili hükümlerin bu yönden kâfi faydayı sağlamaları neticesine varılarak vergiciliğimize modern amortisman metotlarının getirilmesinde zaruret hissedilmiştir. Nitekim bu konuda bir merhale olmak üzere, bilânço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenlerin, düz amortisman metodu yanında, azalan bakıyeler üzerinden amortisman (dégressif amortisman) usulünü de uygulayabilmelerini temin maksadıyla tasarıya mükerrer 315 nci madde ilâve olunmuştur.

Bu usule göre ayrılacak amortismanlara ait şart ve esaslar mezkûr madde metninde 3 bent halinde hükme bağlanmıştır.

Filhakika :

1. Sabit kıymetin her yıl amortisman hesabına esas olacak değeri evvelce ayrılmış olan amortismanların bu sabit kıymetin bilânço aktifine giriş değerinden tenzili suretiyle bulunacak olan değerdir. Esasen bu usule azalan bakıyeler üzerinden amortisman denilmesi de bu sebepten ileri gelmektedir.

2. Bu usulde uygulanacak amortisman nispeti, % 25 ten fazla olmamak şartıyla yıllık normal amortisman nispetinin 2 katı olacaktır. Esas itibarıyla normalin iki katı olarak tesbit edilmiş bulunan nispetin % 25 haddi ile sınırlandırılmasına, normal usulde dahi yüksek nispette amorti edilmeleri lâzımgelen sabit kıymetlerin, daha ilk senede % 60 - % 70 nisbetinde amorti edilmelerine imkân verilmemek gayesiyle lüzum görülmüştür.

3. Bu usulde de amortisman süresi yine normal amortisman esasına göre hesaplanan süre olarak kabul edilmiştir; zira azalan bakıyelerle amortisman esas, süreyi kısaltmak veya uzatmak gayesine mâtufl olmayıp, sabit kıymetlerin ve bunlara yatırılmış bulunan meblâğların, ilk yıllarda daha büyük parçalar halinde amorti edilmeleri maksadını gerçekleştirme bakımından hususiyet arz eden bir amortisman usulüdür.

Maddenin sonuna, sürenin son yılına devreden bakiye değerini o yıl tamamen yokedileceği, yani bu bakiyenin her hangi bir hesap ameliyesine mahal kalmaksızın tamamen gider yazılabileceği hususunda bir fıkra eklenmiştir. Şu hale göre bu yıla devretmiş bulunan bakiye değer, normal amortismanına göre ayrılacak meblâğdan yüksek bile olsa tamamı gider yazılabilecektir.

Madde 20. — Bu madde ile aynı kanuna mükerred 320 nci madde eklenmektedir.

Azalan bakıyeler üzerinden amortisman usulünün kabulü ile, bilânço esasına göre defter tutan mükellefler bakımından Vergi Usul Kanununuzda iki çeşit amortisman usulü bahis mevzuu olacağına göre bunların uygulanmasında riayet olunacak hususlar kanunda ayrıca belirtilmek istenilmiş ve bu maksatla tasarıya mükerred 320 nci madde ilâve olunmuştur.

Amortisman usulünün seçimi ile ilgili bulunan ve 3 ayrı bentten ibaret olan bu madde hükümlerine nazaran :

1. İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler için normal veya azalan bakıyelerle amortisman usullerinden sadece birisi uygulanabilecek ve böylece bu ünitenin bir kısmı için başka, diğer kısmı için de başka bir usulün uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu bent ile mezkûr değerlerin amortisman yönünden de bütünlüklerinin muhafaza edilmek istenildiği aşikârdır.

2. — Bir iktisadi değer üzerinden normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu usulden dönülemeyecektir. Filhakika azalan bakıyeler usulü bilhassa iktisadi değerini tedarik edildiği ilk yıllar için mükellefe avantaj sağlayıcı mahiyette olduğuna göre. bidayette bu usulü seçmeyen mükellefin bilâhara böyle bir yola gitmesinde fayda mülâhaza edilmemiş ve bu sebeple iki numaralı bent hükmü vaz' olunmuştur. Buna mukabil iktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler hakkındaki hüküm mahfuz kalmak şartıyla, bir mükellefin bir kısım iktisadi değerlerini normal usulde ve diğerlerini de azalan bakıyeler usulüyle yok etmesini önleyici bir hüküm sevk olunmamıştır.

Bilânço esasına göre defter tutan mükelleflerin tasarının kanunlaşmasından sonra, öteden beri sahib oldukları iktisadi kıymetler için uygulayabilecekleri amortisman usulünü de maddenin mezkûr 2 numaralı bendi hükmü gereğince tâyin etmek lâzımgelecektir.

Bu mükellefler mezkûr iktisadi kıymetlerini esasen normal usulde amorti etmekte olduklarına göre, bunlar için azalan bakıyeler usulünü seçmek hakkına sahip olamayacaklar ve ancak tasarının bu maddesinin yürürlüğe girdiği takvim yılında tedarik olunarak, amortisman süresi bu yıldan başlayan ve değerinden henüz hiçbir amortisman ayrılmamış bulunan iktisadi kıymetlerine azalan bakıyeler usulünü uygulamak imkânını elde edebileceklerdir.

3. — Maddenin 3 numaralı bendine göre bir iktisadi değerden azalan bakıyeler usulüne göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman usulüne geçilmesi mümkün olabilecektir.

Filhakika bir iktisadi kıymete bidayette azalan bakıyeler usulü uygulanarak bunun ilk yıllardaki avantajlarından da istifade edildikten sonra, mükellefin yapılan hesaplar bakımından daha fazla müşkülât arz eden bu usulü devam ettirmesinde her hangi bir fayda mülâhaza olunmamış ve bu sebeple normal usule dönülmesine cevaz verilmiştir.

Ancak şu hususu belirtmek icabeder ki, bu takdirde amortisman artık iktisadi kıymetin aktifte giriş değeri üzerinden hesaplanmayacak ve normal usule intikal edildiği yıla devreden bakiye değerini, bakiye amortisman süresine bölünmesi suretiyle bulunacak meblâğ, sürenin sonuna kadar her yıl gider yazılabilecek amortisman tutarı olarak kabul edilecektir.

Bu bent hükmüne istinaden usul değiştiren mükelleflerin keyfiyeti beyannamelerinde veya eki bilançolarda belirtmeleri de uygun görülmüş ve maddede bu husus ayrıca tasrih edilmiştir.

Madde 21. — Bu madde ile aynı kanunun 328 nci maddesinin sonuna yeni bir hüküm eklenmektedir.

Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesi, işletmede kullanılan amortismanı tâbi iktisadi kıymetlerin satışı halinde uygulanacak muameleleri derpiş etmektedir. Halen yürürlükte bulunan madde aynen muhafaza edilmekle beraber, buna iki fıkra halinde yeni bir hüküm ilâvesi uygun görülmüştür.

Maddeye eklenmek istenilen fıkralar ile, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi arzu edilir veya yenileme esasen zaruret halinde bulunursa, bu takdirde satıştan tahassul eden kârın o yılın ticari kazancına ilâve edilmemesi ve pasifte geçici bir hesapta âzami 3 yıl süre ile tutulması sağlanmak istenilmiştir. Böylece bilanço esasına göre defter tutmakta olan mükelleflerin, bu kârlardan da istifade suretiyle, elden çıkardıkları iktisadi kıymetleri yenileme imkânları artırılmış olmaktadır.

Ancak bu takdirde yeni iktisadi kıymetin iktisabına tahsis olunan ve daha evvel vergilendirilmemiş bulunan satış kârını, bir taraftan da bu iktisadi kıymetin değerinden peşin olarak ayrılmış bir amortisman gibi mütalâa etmek lâzımgeldiğinden, yeni iktisadi kıymet üzerinden ayrılacak amortismanlardan, bahis konusu satış kârının mahsubedilmesi ve bu mahsup amelîyesi tamamlandıktan sonraki amortisman paylarının giderler arasına ithali lâzımgelsecektir.

Pasifte üç yıl süre ile tutulduğu halde her ne sebeple olursa olsun yenilemeye tahsis edilmiş bulunan bu nevi satış kârlarının 3 ncü yılın vergi matrahına ilâve edilerek vergilendirileceği hususu madde metninde ayrıca tasrih edilmiştir.

328 nci maddeye ilâve olunan bu hükümlerle, munhasıran satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi istikametinde bir teşvik gayesi güdüldüğünden böyle bir kârın başka bir iktisadi kıymetin iktisabına tahsisi hali aynı hükümler çerçevesi içinde mütalâa edilmemek lâzımgelsecektir.

Madde 22. — Bu madde ile aynı kanunun dördüncü kitap üçüncü kısmının sonuna yeni bir bölüm eklenmektedir.

Bu yeni bölüm (uzlaşma) ile ilgili hükümleri ihtiva eden 10 maddeden müteşekkildir.

Ek 1 nci maddede uzlaşma konusu yapılacak vergi ve cezaların mahiyeti ile uzlaşma konusu olacak hususlar hükme bağlanmıştır.

Ek 2 nci maddede, uzlaşma konusu yapılabilecek vergi, resim ve harcların tâyininde Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Ek 3 ncü madde, uzlaşma komisyonlarının kimlerden terekübedeceğini, 4 ncü madde uzlaşma talebinde bulunacakların kimler olduğunu, 5 nci madde ise uzlaşma taleplerinin komisyonlardaki tetkik usulünü tâyin etmektedir.

Uzlaşma tarafların tam mutabakatını ifade ettiğinden, uzlaşma kararlarının itiraz ve şikâyet konusu yapılamaması tabiidir.

Ek 6 ncı madde bunu belirtmektedir.

Uzlaşmanın vâkı olmaması halinde vergi ve ceza üzerinde mükellef ve ceza muhatabının itiraz hakkını ne kadar müddet içinde ve ne suretle kullanacağı ek 7 nci maddede tâyin olunmuştur.

Ek 8 nci maddede uzlaşma vâkı olup olmadığına göre uzlaşma konusu yapılan vergi ve cezaların ödeme zamanları tâyin edilmektedir.

Uzlaşma yoluna muracaatin, Vergi Usul Kanununun 376 ncı maddesiyle ceza kesilenlere tanıyan indirim imkânlarını bertaraf etmemesi için ek 9 ncü maddeye lüzumlu hüküm konulmuştur.

Madde 23. — Bu madde aynı kanunun 384 ncü maddesinin birinci fıkrasını tadil etmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun itiraz incelemelerinin derinleştirilmesine aidolan bu hükmünde, tarafsız bilirkişi kullanılması keyfiyeti fennî ihtisasa taallük eden hususlara inhisar ettirilmiş olduğundan komisyonlar âdeta işliyemez hale gelmiştir. Çünkü vâkı kanun işbu maddede fennî ihtisasa tabiri kullanmakla defter ve vesika tetkikına taallük eden meseleler de komisyonun

tarafsız bilirkişi kullanmasını önlemek istemiştir. Halbuki komisyon mesaisinin mühim bir kısmı defter ve vesika tetkikine taallük etmekte ve bu tetkikat ise komisyon başkan ve üyelerini fazlasıyla meşgul etmektedir. Diğer taraftan bilhassa gayrimuvazzaf itiraz komisyonlarında, bilirkişi kullanılmadan mevzu bahis tetkikatı yapacak ehliyetli eleman bulunmakta güçlük çekilmektedir. İşte bu yüzden sekteye uğrayan komisyon mesaisini tanzim etmek üzere bu maddenin tarafsız bilirkişi kullanılmasını icabettiren kısmı «hususî teknik bir bilgi veya ihtisasa taallük eden işler» şekline getirilerek defter ve vesika tetkikatında dahi bilirkişi kullanılması temin edilmiştir.

Ayrıca, bu fıkraya; bilirkişi kullanılmasından beklenen gayenin daha iyi bir şekilde elde edilmesini sağlamak için, itiraz mevzuu tarhiyat bir vergi incelemesine taallük ettiği ve bilirkişi raporu ile inceleme raporu arasında açık bir mübâyenet mevcut bulunduğu takdirde; itiraz komisyonunun, karar vermeden önce incelemeyi yapanın ve mükellefin yazılı mütalâasını almasını temin edecek, bir ilâve yapılmıştır. İtiraz komisyonunca belirtilen müddet içinde incelemeyi yapan veya mükellef mütalâasını bildirmedığı takdirde, mütalâa vermekten sarfınazar edilmiş sayılır.

Madde 24. — Bu madde ile aynı kanunun geçici 5 nci maddesi değiştirilmektedir.

Aslında bu değişiklik sadece madde hükmünün ikmalini tazammun etmektedir.

Filhakika mevcut geçici 5 nci madde sadece «yeniden ticari veya zirai kazançları dolayısıyla Gelir Vergisi mükellefiyetine gireceklerin» bu halden önce iktisabedilmiş amortismanı tabi iktisadi değerleri ne yolda değerliyecekleri ve amortismanı nasıl devam edecekleri hususlarını göstermekte olup; bu kere maddenin şümülüne «meslekî kazançları dolayısıyla yeniden Gelir Vergisi mükellefiyetine girecekler» le «götürü usulden (zirai kazançlarda götürü gider usulü dâhil) gerçek usule geçecek mükellefler» de ithal edilmiş bulunmaktadır.

Bu suretle madde, tatbikatın hakiki ihtiyaçlarına tam bir surette cevap verecek hale getirilmiştir.

Madde 25. — Bu madde ile aynı kanuna geçici 10 ncu madde eklenmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun tadili derpiş edilen 54 ncü maddesine ait gerekçede bahsedildiği gibi, gerçek usulde (zirai işletme hesabı ve bilânço esası) sâfi zirai kazancın tesbiti sırasında, hasılat meyanına bir evvelki yıldan devreden mahsullerin satış bedelleri de ithal edilmektedir. Bu durumda sâfi zirai kazancın doğru olarak tesbit edilebilmesi için müdevver mahsuller maliyet bedelinin tesbiti ve bu bedelin işletme veya bilânço defterine masraf kaydedilmesi lâzımgelir. Gerek yeniden mükellefiyete giren gerekse götürü usulden gerçek usule geçen mükelleflerin mezkûr kaydı yapabilmeleri için gerçek usulde mükellefiyetin başladığı dönem başında elde mevcut mahsulün maliyet bedelinin bilinmesi icabetmektedir. Bir evvelki sene defter tutulmamış olması sebebiyle, masraf yazılması gereken müdevver mahsulün maliyet bedelinin tâyini ayrıca halli gereken bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır.

Tasarıya ithal edilen bu madde ile bu meselenin halli derpiş edilmiş ve müdevver stokların esas itibarıyla maliyet bedeli ile değerlendirilmesi, bu bedel malûm değilse bizzat mükellefler tarafından belli edilecek fiyatlarla değerlendirilmesi neticesinde bulunacak tutarın işletme defterinin gider kısmına veya bilânço usulünde emtia hesabının borcuna işlenmesi hükmü bağlanmıştır. İnceleme sırasında, bizzat mükellef tarafından belli edilmiş fiyata müsteniden yapılan değerlemede bir fazlalık tesbit edildiği takdirde, tesbit olunan fark için ceza kesilmemesine dair olmak üzere maddeye bir hüküm konmuş, böylece ilk defa gerçek usule giren çiftçilerin cezalı duruma düşmeleri önlenmiştir.

İlk defa götürü gider usulüne göre vergiye tabi olan ve kazançlarını Gelir Vergisi Kanununun değişik 54 ncü maddesinin 1 numaralı bendi göre tesbit edecekler ise, muafiyet devresinden müdevver stoklarını mükellefiyete girdikleri yıldan itibaren sattıkça bedellerini hasılatla ithal edeceklerine ve anılan 54 ncü maddenin 1 numaralı bendi gereğince götürü gider emsallerine tekabül eden miktarlar hasılatın düşüleceğine nazaran, bu nevi mükelleflerin müdevver mahsul maliyet bedelleri bu suretle kendiliğinden masraf olarak hesaba alınmış bulunmaktadır. Ancak, hasılatla uygulanan emsallerin tâyininde değişik 54 ncü maddenin son fıkrasında be-

lirtilen gerçek giderler nazara alınmadığından, müdevver mahsulün ilgili bulunduğu yıla ait olup işletme ile alakalı kira, aynı vergi, resim ve harclarla işletmeye ait borç faizlerinin müdevver mahsule isabet eden kısmının hasıllattan düşülmesi gerekmektedir.

İlk defa götürü gider sulünde mükellefiyete girmiş olup da zirai kazancını değişik 54 nci maddenin 2 numaralı bendine göre tesbit edenlerin durumuna gelince; maddenin son fıkrasına konulan hükümle, bunların mükellefiyete girdikleri yıl başındaki mevcut mahsullerine isabet eden bilûmum giderlerinin sâfi zirai kazancın tesbiti sırasında hasıllattan düşülmesi mümkün kılınmıştır.

Madde 26. — Bu madde ile aynı kanuna geçici 11 nci madde eklenmektedir.

2 nci Dünya Harbinin çeşitli yönlerden iktisadi yatırıma yaptığı tesirlerle para ve fiyat politikasında belirmeye başlayan istikrarsızlık henüz bertaraf edilmeden, bundan bir müddet sonra takip edilmeye başlanan enflasyon politikasının da tesiriyle, paramızın iştirâ gücünün düşmesine muvazi olarak, alım, satım mevzuu her nevi emtia meyanında işletmelerin sahip oldukları iktisadi kıymetlerin değerleri de seri tempolarla yükselmekte devam etmiştir. Böylece bilhassa son 15 - 20 seneden beri işletmelerin bünyelerine dâhil bulunan sabit kıymetlerin halihazır fiilî değerleri, bunların bilânçolarda görülen mukayyet değerleriyle kıyas kabul etmiyecek seviyelere ulaşmıştır. Bunun neticesi olarak da, ticari ve snai müesseselerin bilânçolarına istinaden hesaplanacak öz varlıklarının para ile ifade olunan değerleri, bunların paranın bugünkü iştirâ gücüne göre ifade ettikleri gerçek fiilî değerlerine nazaran, kolayca irtibat kurulamayacak derecede geride kalmış ve hattâ öteden beri faaliyette bulunan bir işletmenin son yıllardaki bilânçosu artık hiçbir mâna ifade etmez bir hale gelmiştir.

İşte bu durumu kısmen bertaraf etmek maksadiyle, bilânço esasına göre defter tutmakta olan Gelir ve Kurumlar Vergileri mükelleflerinin bilânçolarına dâhil amortisman tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemelerinin zaruret haline geldiği kanaatine varılarak, bir defaya mahsus bir değerlemeye imkân verilmek üzere Vergi Usul Kanununa bu geçici maddenin eklenmesi uygun görülmüştür.

Bu mevzudaki hükümlerin şümulü içine giren mükelleflerin sabit kıymetlerini tesbit olunan emsallere göre yeniden değerlemeleri mecburi kılınmış ve böylece bilânço esasına göre defter tutmakta olan bilûmum mükelleflerin gerek resmî müesseselere ve gerekse ticaret âleminde münasibette buldukları firma ve teşekküllere ve ortaklarına, gerçek varlıklarını ifade eden bilânçolar ibraz etmelerinin ve aynı zamanda bilânçolarda yeknesaklığın temin olunması istenmiştir.

Diğer taraftan bu hükümler gereğince yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin amortismanlarının yeni değerler üzerinden ayrılmasına cevaz verilerek, ticari bilânçoları çerçevesi içinde bile olsa, işletmelerin bu iktisadi kıymetlerini yenilemelerine imkân verecek hacimde amortisman ayırmaları da sağlanmış olmaktadır.

Yeniden değerlendirme sonunda bilânçolara göre hesaplanacak öz sermayelerin artması gibi bir netice hâsıl olmakla beraber, meydana gelen değer artışları bir kâr gibi telâkki edilmemiş ve dolayısıyla bunların vergilendirilmesi gayesi güdülmemiştir. Buna mukabil yeni değerler üzerinden ayrılmaya devam olunacak amortismanların, değer artışına tekabül eden kısmının da gider olarak kazançtan indirilmesini önleyici mahiyette hükümler sevk olunmuştur. Böylece bir taraftan realize edilmiş bir kazanç sayılmıyarak vergi mevzuuna alınmayan değer artışlarının diğer taraftan amortisman yoluyla gider yazılmaları da önlenmek suretiyle, bu hükümlerin mükelleflerin vergi matrahlarına lehte veya aleyhte bir tesir yapmalarına imkân bırakılmamıştır.

Maddenin birinci fıkrasına nazaran yeniden değerlemede uygulanacak emsaller Maliye Bakanlığınca tesbit olunacak ve iktisadi kıymetlerin aktifte kayıtlı değerleriyle bunlar üzerinden daha evvel ayrılmış bulunan amortismanlar, ilgili emsallerle ayrı ayrı çarpılmak suretiyle değerlendirileceklerdir. Daha evvel ayrılmış bulunan amortismanlar bilânçonun pasifinde gösterilmeyip, iktisadi kıymetin aktive giriş değerinden tenzil edilme yoluna gidilmiş ise, bu takdirde emsal, sadece ilgili iktisadi kıymetin değerlemenin yapıldığı yıl bilânçosu aktif yekûnuna dâhil bulunan bakiye değerine uygulanmakla iktifa olunacaktır.

Yeniden değeri lenmiş bulunan iktisadi kıymetlerin değeri artışlarının ne şekilde hesaplanacağı ve bu değeri artışları toplamının bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterileceği maddenin 1 numaralı bendinde açıkça ifade olunmuştur.

Bilançonun pasifinde yekûn olarak ve bir kaleme yer alacak olan fon, hususıyla ilgili iktisadi kıymetlerin satışı halinde hesaplanacak kâr ve zarar bakımından ehemmiyet arz ettiğinden, mükellef bu fona bilanço dâhilinde bile olsa istediği gibi tasarruf edemeyecek ve maddenin 2 numaralı bendinde tasrih edildiği üzere böyle bir ameliye yapıldığı veya sermayeye ilâve edildiği veya işletmeden çekildiği takdirde fon ticari kazanç ilâve olunarak vergilendirilecektir.

Amortismanlar değeri lenenin yapıldığı hesap döneminden itibaren yeni değeri ler üzerinden ayrılacak ve fon 2 numaralı bent gereğince vergilendirildiği takdirde her yıl ayrılacak olan amortismanların tamamı gider olarak yazılabilecektir. Fon bu şekilde vergilendirilmediği takdirde de amortisman yine yeni değeri ler üzerinden ayrılarak gider yazılacak; ancak değeri artışına tekabül eden amortisman hissesi ayrıca kâr ve zarar hesabına alacak yazılmak suretiyle giderlerden tenzil edilecektir. Bu suretle matraha dâhil edilerek vergilendirilen amortisman fazlası kadar bir meblâğ da, yeniden vergileme bahis konusu olmaksızın fon hesabından çıkarılarak sermayeye ilâve olunabilecek, işletmeden çekilebilecek veya başka bir hesaba naklolunabilecektir. Bu hususlar maddenin 4 numaralı bendinde sarıh olarak belirtilmiştir.

5 numaralı bent hükmü ile, özel fon hesabında gösterilen diğeri artışları toplamının ilgili bulunduğu iktisadi kıymetlerin cinsleri ile eski ve yeni değeri lerinin ve her birinden husule gelen değeri artışlarının müfredatlı bir şekilde envanter defterinde gösterilmesi temin edilmek istenilmiş; bu değeri lerin satışı halinde fon hesabına dâhil bulunan hisselerinin amortismanlar gibi muameleye tâbi tutulacağı hususu da 6 numaralı bentte tasrih olunmuştur.

Maddenin son fıkrası değeri lenenin yapılacağı zaman ve değeri lemede nazara alınacak emsallerin Maliye Bakanlığınca tesbitinden sonra Resmî Gazete ile ilân olunacağını hükme bağlamış bulunmaktadır.

Geçici madde 1. — 1961 - 1963 yıllarına ait zirai kazanç ölçülerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine müsteniden tesbit olunduğu malûmdur. Zirai kazanç il komisyonlarının ilk defa çalışmalara başlamış olması sebebiyle bu ölçülerin tesbitinde bazı takdir hataları yapmış oldukları anlaşılmaktadır. Vergi Usul Kanununda Merkez Komisyonuna bu ölçüler üzerinde değeri şiklik yapma yetkisi tanınmadığından bu hatalı ölçülerin tesirli bir şekilde revizyona tabi tutulup yerlerine yenilerinin ikamesi mümkün olamamıştır. Filhakika bu tadil tasarılarıyla Zirai Kazançlar Merkez Komisyonuna zirai kazanç ölçüleri üzerinde değeri şiklik yapmak yetkisi verilmiş ise de, bu tasarınnın kanunlaşmasından sonra Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun kurulması ve muhtelif bölgelere ait ölçüler üzerindeki çalışmaları tamamlaması oldukça uzun bir zamana bağlı olduğundan, zirai kazançları üzerinden vergi mükellefi olanlar 1961 - 1962 yıllarına ait yıllık Gelir Vergisi beyannamelerini verme süresine kadar bu çalışmaları ikmal edilemeyecektir. Bu bakımdan Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun bu tasarıda derpiş olunan yetkilerle mücehhez olarak çalışmalara başlaması ve bu çalışmaları ikmalı ancak 1963 yılı içinde mümkün olacağından, 1961 - 1962 yılları için evvelce takdir olunmuş ölçüler üzerinde komisyonun inceleme yapması furuzli ve mak-satsız olacaktır. Bu sebepten bu geçici madde ile 1961 - 1963 yılları için evvelce tesbit olunmuş ölçülerin sadece 1961 - 1962 yıllarında uygulanması zaruri bulunmuş ve bu ölçüler üzerinde yeniden kurulacak Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun bir çalışma yapması uygun öğeri lmemiştir. Esasen Gelir Vergisi Kanununun 54 nci maddesinde yapılan tadilâtle 1961 - 1962 yıllarına şâmil olmak üzere zirai kazançların tesbiti sırasında ayrıca munzam iki götürü gider usulünden faydalanma hakkı da tanınmış olduğundan, bu şekilde bir hareketin mükellefler aleyhine bir netice vermiyeceği aşıkârdır.

Diğeri taraftan, işbu geçici maddenin 2 nci fıkrasında açıklandığı üzere, Vergi Usul Kanununun bu kanunla tadil edilen hükümleri dairesinde zirai kazançlar il komisyonlarının 1963 - 1965 yılları-

na gâmil olmak üzere yeniden takdirler yapması ve bu takdirlerin muaddel hükümlerle kendisine verilen yetkilerle mücehhez Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından esaslı bir surette revizyondan geçirilmesi mümkün olacak ve bu suretle il komisyonlarınca tesbit tesbit olunan ölçülerdeki hata ve ahenksizlikler ortadan kalkacaktır.

Geçici madde 2. — Bu madde 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 83 ncü maddesinde yazılı Zirai Kazançlar İl Komisyonlarının seçilmiş üye sayısının 3 ten 4 e çıkarılması ile ilgilidir.

Ayrıca zirai kazançların ilk defa 1961 yılında vergiye tabi tutulmuş olması sebebiyle ilgili mesleki teşekküllerce yapılan üye seçimleri arasında bâzı isabetsizlikler mevcut bulunması ihtimali nazara alınarak bu madde ile, seçimle komisyona girmiş üyelerin yeniden seçilmesi esası kabul edilmiş ve aynı zamanda evvelce seçilmiş bulunan üyelerin yeniden seçilebilmelerine de cevaz verilmiştir.

Tasarının 27 nci maddesi yürürlük tarihine ve 28 nci maddesi de hükümlerini yürütme ile vazifeli olanlara mütaalliktir.

Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı'nın, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/157)

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞI VASİTASIYLA MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine ait kanun teklif tasarısı ve mucip sebepleri ekli olarak sunulmuştur.

Gerekli işlemlerin yapılmasına müsaadelerinizi arz ve rica ederim.

26 . 2 . 1962
İzmir Senatörü
Ömer Lûtfi Bozcalı

ESBABI MUCİBESİ

1. Anayasanın 114 ncü maddesiyle, idarenin hiçbir eylem ve işlemi yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılmıyacağı hükmünü ihtiva etmekte bulunması muvacehesinde, Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerinde götürü matrahlara itiraz hakkının mükelleflere tanınmamasındaki isabetsizlik aşikârdır.

Belediye reislerinin, ticaret odası ve mesleki teşekkülleri başkanlarının vakitlerinin müsaıdolmaması, vergi işlerinde bihakkin bilgi sahibi olmamaları ve mükellefer gibi işleri benimsememeleri ve onların kazançlarının eşası olarak miktarlarını tayin ve tesbit edecek durumda bulunmaması sebebiyle Vergi Usul Kanununun 40 ncü maddesi gereğince kendilerine takdir komisyonları tarafından tebliğ edilen kararlara müddetinde itiraz etmemekte veya edememekte, belediye reislerinin veya mesleki teşkül bankalarının 15 gün içinde usulü dairesinde itiraz etmemeleri halinde mükellef ister kazansın, ister zarar etsin vilâyet merkezi takdir komisyonunca üç derece üzerinden takdir edilmiş olan miktarlar üzerinden vergi ödemek mecburiyeti hâsıl olur.

Bir misalle açıklamak icabederse; İzmir'in Urla kazası için :

	1.	2.	3.
Hamamcı	4 500	4 000	3 500
Kahveci	5 000	3 500	2 500
Hancı	5 000	4 000	3 000

Nisbetler üzerinden vergi ödemesi iktiza eder. Ve mükellef bu miktarlara karşı itiraz hakkına haiz bulunmadığından teklif ettiğimiz kanunla bu mükelleflere itiraz hakkı tanımış oluyoruz.

2. Vergi Kanunu esas itibarıyla kazanan kimseleri vergi ödemekle mükellef kılmakta ve hakiki kazancı vergi matrahı olarak kabul etmekte bulunduğuna göre mükellefin hakiki kazanç miktarına taallük eden matrahlar üzerinde kendilerine götürü matrahlar üzerinden vergi tarh ve tebliğ olunan mükellefler gibi itiraz, temyiz ve Danıştaya başvurma haklarını haiz olması hak ve adalet kaideleri iktizasından olduğu tabiidir.

Şu itibarla bu mükelleflere itiraz, temyiz ve Danıştaya başvurma haklarının tanınması icabedeceğinden 41 ve 43 ncü maddelerin sonlarına birer fıkra eklenmesi hususunu arz ve teklif etmiş bulunuyorum.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine ait kanun tasarısı

MADDE 1. — 213 sayılı Kanunun 41 ve 43 ncü maddelerine aşağıda yazılı şekilde birer fıkra eklenmiştir: .

Madde 41. — 40 ncü madde gereğince kendilerine takdir komisyonu kararı verilen daire, kurum ve teşekküller, bu kararı inceliyerek aykırı gördükleri takdirlere karşı kararın kendilerine verildiği tarihten itibaren 15 gün içinde itiraz edebilirler.

İtiraz komisyonunca verilecek kararlar aleyhine daire, kurum ve teşekküller 15 gün içinde Danıştaya başvurabilirler.

Danıştay bu müracaat üzerine işi dosya üzerinde tercihan inceliyerek karara bağlar.

- Kendilerine götürü matrahlar üzerinden vergi tarh ve tebliğ olunan mükellefler aynen Vergi Usul Kanununun gerçek mükelleflere tanıdığı itiraz, Temyiz ve Danıştaya başvurma haklarına haizdir. -

Madde 43. — Maliye Bakanlığı yaptığı incelemeler sonunda nisbetsiz veya hatalı gördüğü ortalama kar hadlerinin 42 ncü maddede yazılı usule göre yeniden tesbit edilmesini ticaret odalarından veya belediyelerden ister. İkinci tesbite de kanaat etmediği takdirde son karara karşı Danıştaya müracaat edebilir. Danıştay bu müracaatleri tercihan inceliyerek karara bağlar.

- Kendilerine götürü matrahlar üzerinden vergi tarh ve tebliğ olunan mükellefler aynen Vergi Usul Kanununun gerçek mükelleflere tanıdığı itiraz, Temyiz ve Danıştaya başvurma haklarına haizdir. -

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 ncı maddesinin bir fıkrasının değiştirilmesine ve bu maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/172)

C. SENATOSU YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

213 sayılı Vergi Usul Kanununun bir maddesinin tadiline ait kanun teklifinin gereğinin yapılmasına delâletlerini saygı ile arz ederim.

C. Senatosu Adana Üyesi
Mehmet Ünal'dı

GEREKÇE

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre alınan götürü Gelir Vergisi, bu vergiye tabi tutulan mükellef kütlesi tarafından birçok itiraz ve sızlanmalara ve hattâ bu vergide adalet bulunmadığına dair kanaatler izharına yol açmaktadır.

Yaptığımız tetkike göre 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 ncı maddesiyle tesbit edilen meslek gruplarındaki 3 derecenin büyük şehirlerdeki çok farklı semtlerin derece farklarının kanunun kabul ettiği 3 derecede mütalâa edilmesinde ve çok küçük kazalardaki esnafın derece tâyinlerinde hata yapılacağı cihetle bu derecelerin 3 ten 5 e çıkarılması vergide adalet prensiplerine daha çok yaklaşmayı temin edecektir.

Aynı zamanda il merkezlerindeki takdir komisyonlarının tesbit etmiş olduğu derecelere mükelleflerin uydurulması keyfiyeti de kazalarda hatalı ve kasıtlı hareketlere yol açmakta olduğu cihetle mükelleflerin derece tâyinlerinde mal memurlarının il merkezlerinde olduğu gibi ticaret odaları, belediyeler ve esnaf teşekküllerinden alınacak mütalâanın yardımıyla vazife yapmaları şikâyetleri önleme bakımından ehemmiyetli görülmüştür.

Bu sebeple 213 sayılı Usul Kanununun 40 ncı maddesinin bir fıkrasında değişiklik yapılmış ve bu maddeye bir fıkra eklenmiştir.

C. SENATOSU ADANA ÜYESİ M. ÜNALDININ TEKLİFİ

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 ncı maddesinin bir fıkrasının değiştirilmesine ve bu maddeye bir fıkra eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 213 sayılı Kanunun 40 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 40. — Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları, her il merkezindeki takdir komisyonu tarafından ile ve ilçe merkezindeki belediye, ticaret ve sanayi odası, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekkülleri ile varsa İş ve ve İşçi Bulma Kurumu şubelerinden ve takdir komisyonunca lüzum görülen hallerde diğer daire, kurum ve teşekküllerden mütalâa alındıktan sonra aşağıdaki usul dairesinde o ilin gerek merkez, gerek bağlı ilçeleri için ayrı ayrı olmak üzere yıllık olarak tesbit olunur :

1. Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nevi ve grupları itibarıyla her iş hizmet nevi ve grubu için beş derece üzerinden takdir edilir.

2. Takdir komisyonunun bu kararları, uygulanacağı ilk malî yıldan en az iki ay önce takdirin ilgili bulunduğu il veya ilçe merkezindeki belediyelere, ticaret ve sanayi odalarına ve varsa

takdir olunan götürü matrahların iş ve hizmet nevi itibariyle taallük ettiği meslek ve sanat teşekkülüne ve ilin en büyük maliye memuruna imza karşılığında verilir.

3. Mükelleflerin, takdir komisyonunca tesbit edilen gruptardan hangisine ithal edileceği ilçelerde ticaret odası, belediye, varsa esnaf teşekkülleri tarafından verilecek bilgiden faydalanmak suretiyle mal müdürlüklerince tesbit edilir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu yürütmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyon

5 . 2 . 1963

Esas No. 1/290, 2/157, 172

Karar No. 6

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair kanun tasarısı, Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lütüfi Bozçalı'nın, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 41 ve 43 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 ncü maddesinin bir fıkrasının değiştirilmesine ve bu maddeye bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi birleştirilerek ve 4 . 1 . 1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Hükümet tasarısı esas alınarak ilgili Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakleri ile görüşüldü.

Plânlı ekonominin âmme idaresine yüklediği munzam vazifelerin ifası için gerekli olan malî imkânın sağlanması ve malî bünyemizin sosyal ihtiyaçlara ve ekonomik faaliyetlere uydurulması maksadiyle, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarında bazı önemli değişiklikler yapıldığı malumdur. Gerek bu sebeplerle, gerekse malî sistemimizde kolaylık ve basitliği hâkim kılmak üzere, Vergi Usul Kanunumuzda mevcut bazı hükümlerin tadili ve bazı hükümlerin de yeniden ihdası zaruri olmuştur.

Bu maksadı teminen hazırlanan tasarı ile;

a) Götürü matrahların tesbitine ve takdir komisyonlarının teşkiline mütaallik esaslar daha uygun ve belirli hale konmuş,

b) Bilânço esasında defter tutmak için derpiş olunan ölçüler bir misli artırılmak suretiyle kazançların daha basit şekilde tesbitine imkân sağlanmış,

c) Vergiye tabi çiftçilerin yapacağı beyanlar daha sade hale getirilmiştir.

d) Azalan bakiyeler üzerinden amortisman tefriki kabul edilerek, normal amortismanın iki katına kadar amortisman ayrılmasına imkân verilmiş,

e) Vergi ihtilâflarının kaza mercilerine intikalinden önce Maliye ve mükellef arasında halline imkân vermek üzere, bir «Uzlaşma» müessesesi ihdas edilmiş,

f) Amortisman tabi malların yenilenmek üzere satışı halinde, elde olunacak kazancın vergilendirilmiyerek, yeni kıymet üzerinden ayrılacak amortismanlara mahsubedilmesi kabul edilmiş,

g) Paranın satınalma gücünün azalması sebebiyle iktisadi değerleri artan kıymetlerin yeni değerlendirilmesi ve bu suretle bilâncoların gerçek değerleri göstermesi imkânı sağlanmış, bulunmaktadır.

Komisyonumuzca Hükümet tasarısı üzerinde yapılan değişikliklerin gerekçeleri maddelere mütenazıran aşağıda arz ve izah olunmuştur.

Madde 2. — Bu madde, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa mükerrer 30 ncu maddenin eklenmesine mütaalliktir. Komisyonumuzca bu maddenin son fıkrasında bir değişiklik yapılmak suretiyle, idarece tarh olunan vergilerde verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken itiraz müddetinin, mükellefin bilinen adresine tebligat yapılması halinde tebliğ tarihinden, aksi halde bu maddede bahis konusu edilen ilân tarihinden başlaması sağlanmıştır.

Madde 3. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40 nci maddesinin tadiline dair olan bu maddede komisyonumuzca yapılan tadilât şu hususlardan ibarettir :

a) Maddenin ilk fıkrasında yapılan tadilât ile, götürü ücretleri ve götürü ticaret ve serbest meslek kazançlarını, götürü usulde tesbit edecek olan takdir komisyonlarının ilçe merkezinde bulunan belediyelerle birlikte ilçe hududunda mevcut diğer belediyelerden mütalâa almaları temin olunmuştur.

b) Maddenin 3 numaralı bendine vuzuh verme maksadiyle «Aynı belediye sınırları» ibaresi «aynı il belediyesi sınırları» şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4. — 213 sayılı Kanunun 46 nci maddesinin tadiline dair olan bu maddenin sonuna komisyonumuzca bir fıkra ilâve olunmuştur. Maddeye eklenen bu fıkra ile, kara ve su avcılığının özelliği dikkate alınarak bu sahada elde olunan kazançların götürü gider usulüne tevfiakan vergilendirilmesinde tatbik olunacak götürü gider emsallerinin doğrudan doğruya ve re'sen Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından tesbit olunması ve tesbit olunacak bu emsallerin 70 nisbetinden aşağı olmaması hükme bağlanmıştır.

Kara ve su avcılığının hususiyeti icabı, tesbiti müşkül olan büyüklük ölçüsü Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunca tâyin olunmayacaktır. Merkez komisyonu tarafından tesbit olunan götürü gider emsallerinin, zirai kazançlar il komisyonları tarafından tesbit olunan götürü gider emsalleri gibi uygulanacağı tabiidir.

MADDE 9. — Bu madde 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 84 ncu maddesinin tadiline mütaalliktir. Komisyonumuzca zirai kazançlar il komisyonunda mahallî çiftçi birliklerinin de temsil olunması yerinde görülerek, bu maddede yapılan tadilât ile zirai kazançlar il komisyonunun seçimle gelecek üyelerinden ikisinin mahallî çiftçi birlikleri, birinin il Ziraat odası ve birinin de il ticaret odası tarafından seçilmesi temin olunmuştur.

Maddenin mütaakıp fıkrasında, Ziraat ve Ticaret Odaları ve Çiftçi Birlikleri bulunmayan yerlerde seçimin aynı esaslar dairesinde belediyelerce yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 10. — 213 sayılı Kanunun 85 nci maddesinin tadiline dair olan bu madde, komisyonumuzca, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunda Tarım Bakanlığına tahsis edilen üye sayısının dört adedden üçe indirilmesi ve Çiftçi Birlikleri Federasyonuna bir üyelik verilmesi suretiyle tadil edilmiştir. Böylece yeni kurulmuş olan Çiftçi Birlikleri Federasyonunun da Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunda temsil olunması sağlanmış bulunmaktadır.

Madde 14. — 213 sayılı Kanunun 227 nci maddesinin sonuna bir fıkra eklenmesine dair olan bu madde ile getirilen hükmün tatbikatta bâzı aksaklıklara ve yanlış anlamalara sebep olabileceği göz önünde tutularak, giderleri tevsik mecburiyetinin götürü usulde tesbit edilen giderlere şamil olmadığı hususunun tasrihine lüzum görülmüş ve bu maksadı temin üzere maddenin sonuna parantez içinde bir fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 16. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 243 ncu maddesinin tadiline dair olan bu maddede komisyonumuz tarafından yapılan değişiklik, komisyonumuzca daha önceden Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının 8 nci maddesinde yapılan tadilât ile ilgili bulunmaktadır. Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 12 nci maddesinin değiştirilmesine mütaallik olan 8 nci maddesinde yazılı işletme büyüklüğü ölçüleri, komisyonumuzca küçük çiftçi muafiyet şartları arasından çıkarılmış ve munhasıran hasılat bildirimine esas alınmış olduğundan, Vergi Usul Kanunu tadil tasarısının bu maddeye atıf yapan 16 nci maddesinin ilk fıkrası hükmünde de buna mütenazır olarak, bir değişiklik yapmak lâzımgelmıştır.

Madde 22. — Bu madde 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 4 ncü kitabının 3 ncü kısmına (Uzlaşma) başlıklı bir bölüm eklenmesine mütaalliktir. Ek 10 maddeden ibaret olan bu bölümün ek 4 ve ek 5 nci maddelerinde komisyonumuzca bâzı değişiklikler yapılmış bulunmaktadır :

a) Ek 4 ncü maddede yapılan değişiklik, mükelleflerin veya cezaya muhatap olanların, aynı zamanda resmî vekâletlerini haiz vekilleri vasıtası ile de uzlaşma talebinde bulunabilmelerini temine mâtuftur.

b) Ek 5 nci madenin sonuna bir fıkra eklenmek suretiyle bu maddede sayılan ve bizzat mükellef veya adına ceza kesilen tarafından yapılabileceği tasrih olunan işlemlerin, aynı zamanda mükellef veya adına ceza kesilenlerin resmî vekâletini haiz vekilleri tarafından da icra olunabilmesi sağlanmıştır.

Geçici madde 1. — Zirai kazanç ölçülerinin uygulanma süresine mütaallik bu madde üzerinde yapılan değişiklik aşağıdaki hususlardan ibarettir :

a) Komisyonumuzca Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının geçici 6 ncı maddesinde yapılan bir değişiklik, 1961 takvim yılında elde olunan zirai kazançlar için Gelir Vergisi tarh ve tahsil edilmeyeceği hususu kararlaştırılmış bulunduğundan, bu maddenin ilk fıkrası bu karara göre tadil olunmuştur.

b) Komisyonumuzca, Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 54 ncü maddesinin değiştirilmesine mütaallik 23 ncü maddesine, Zirai Kazançlar İl Komisyonlarınınca tesbit olunan götürü gider emsallerinin % 70 nisbetinden az olamayacağına dair olunacak götürü gider emsalleri için uygulanacağından, Zirai Kazançlar İl Komisyonlarınınca evvelce tesbit olunan ve 1962 yılında elde olunan zirai kazançlar için uygulanacak olan götürü gider emsalleri için de aynı esasın cari olması komisyonumuzca uygun görülmüş ve bu maksatla maddenin sonuna bir hüküm eklenmiştir. Bu suretle, 1962 yılında elde edilen zirai kazançlar için tatbik olunacak götürü gider emsallerinden % 70 nisbetinden az olanları, % 70 nisbetine iblâğ olunmak suretiyle uygulanacaktır.

Geçici madde 2. — Komisyonumuzca bu maddede yapılan değişiklik, Zirai Kazançlar İl Komisyonlarınınca seçimle gelecek üyelerinin seçilmesi için Hükümet tasarısında derpiş olunan iki aylık süresinin bir ay indirilmesi hususundan ibarettir.

Komisyonumuzca tasarıya ilâve edilmesine lüzum görülen geçici maddeler :

Tasarıya komisyonumuzca ilâve edilen geçici üçüncü madde ile, Vergi Usul Kanunu tadil tasarısı ile yeni bir mahiyet verilen takdir komisyonlarınınca seçimle gelecek üyelerinin bu kanun tasarısının yürürlüğe girmesini takip eden bir ay içinde yeniden seçilmelerine imkân sağlanmış bulunmaktadır.

Hükümet tasarısında (Gelir ve Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu tadil tasarıları) yer alan ve komisyonumuzca aynen veya tadilen kabul edilen birtakım yeni hükümlerin, gerek mükellefler tarafından öğrenilmesinin ve gerekse, bu yeni hükümler dolayısıyla idare tarafından yapılması gerekli hazırlıkların tamamlanmasının bir miktar zamana ihtiyaç gösterdiği izahat varesidir. Bilindiği üzere bu tasarılarla zirai kazançları üzerinden Gelir Vergisine tâbi tutulacak mükelleflerle ilgili hükümlerde geniş ölçüde değişiklikler yapılmış, aynı zamanda götürü usulde tesbit olunan ticari kazançları ve ücretleri üzerinden Gelir Vergisine tabi olacak mükelleflerin vergilerinin tarhına mesnet olacak matrahların, bu tadil tasarıları ile getirilen yeni hükümler dairesinde yeniden tesbiti derpiş olunmuştur.

Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının komisyonumuzca kabul edilen hükümlerine göre, zirai kazançları dolayısıyla Gelir Vergisine tabi olacak mükelleflerin 1963 senesi Mart ayı içinde yıllık beyannamelerini vermeleri ve bunların vergilerinin yine bu ay içinde tarh edilmesi; götürü usulde tesbit olunan ticari kazançları ile götürü usulde tesbit olunan ücretleri üzerinden vergiye tabi tutulacak mükelleflerin Gelir vergilerinin 1963 senesi Nisan ayı içinde tarh edilmesi icabetmektedir. Yukarıda zikredilen yıllık beyanname verme veya tarh zamanları ile tadil tasarılarının komisyonumuzca kabul edilme tarihleri arasında pek kısa bir müddet kalmış

olması hususu komisyonumuzca göz önüne alınarak, bahis konusu mükelleflerin beyannamelerini normal beyanname zamanlarında vermelerinin ve vergilerinin normal tarh süreleri içinde tarh edilmesinin, yukarda mâruz sebeplerle bâzı aksaklıklara müncer olacağı neticesine varılmıştır. Bu sebeple tasarıya ilâve edilen bir geçici madde ile 1962 takvim yılında elde olunan zirai kazançlar için yıllık beyanname verme süresinin ve bu beyanlarla ilgili tarh zamanının; 1961 ve 1962 takvim yılları götürü usulde vergiye tabi ticari kazançların ve 1962 ve 1963 bütçe yılları götürü ücretlerinin tarh ve tahsil sürelerinin 1963 mali yılını geçmemek üzere daha ileri tarihlere alınması hususunda Maliye Bakanlığına yetki verilmesi uygun görülmüştür. Tasarıya ilâve edilen geçici 4 ncü madde bu maksadı temine mâtuftur.

Madde 27. — Tasarının yürürlük tarihine dair olan bu maddesinde zirai kazançların vergilendirilmesi ile ilgili 18 ve 25 nci maddeler hükümlerinin 1.1.1961 tarihinden itibaren yürürlüğe gireceği derpiş olunmaktadır. Komisyonumuzca Gelir Vergisi Kanunu tadil tasarısının müzakeresinde 1961 yılında elde olunan zirai kazançların vergilerinin tarh ve tahsilinden vazgeçilmesi kararlaştırıldığından, Vergi Usul Kanunu tadil tasarısında yer alan bu hükümlerin 1961 yılı başından itibaren yürürlüğe konulmasına mahal kalmamış ve maddede yapılan değişiklikle 18 ve 25 nci maddeler hükümlerinin 1.1.1962 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi uygun bulunmuştur.

Hükümet tasarısında yer alan ve yukarda temas olunanlar dışında kalan maddelerin hükümleri, bunlara mesnet olan gerekçeler komisyonumuzca da uygun bulunduğundan aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuz bu kanun tasarısının müstaceliyetine binaen öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasını kararlaştırmıştır. Saygı ile arz olunur.

Geçici Komisyon Başkanı Diyarbakır Recai İskenderoğlu İmzada bulunamadı.	Başkanvekili Kayseri Mehmet Yüceler	Sözcü Balıkesir Fennî İslimyeli	Kâtip Çorum Faruk Küreli
Adana Söz hakkım mahfuzdur. Yusuף Aktimur	Adana Söz hakkım mahfuzdur. Ahmet Şavrun	Ankara İsmail Genç İmzada bulunamadı.	Aydın Nedim Müren
Aydın Söz hakkım mahfuzdur. İsmet Sezgin	Burdur Nadir Yavuzkan	Bursa Söz hakkım mahfuz. Ziya Uğur	Bursa Baha Cemal Zağra
Çankırı Rahmi İnceler	Denizli İsmail Ertan	Denizli İbrahim Kocaturk	İstanbul Vahyi Özarar
İzmir Mustafa Uyar	Kars Lâtif Aküzüm	Konya Selçuk Aytan	Konya Kemal Ataman
Konya Söz hakkım mahfuzdur. İrfan Baran	Kütahya Ali Erbek İmzada bulunamadı	Manisa Muammer Erten	Maraş Ali Hüdayioğlu
Mardin Seyfi Güneşan	Ordu Orhan Naim Hazinedar	Samsun Fevzi Ceylân İmzada bulunamadı.	Siirt Cevdet Aydın
Sivas Rahmi Günay	Van Şükrü Köserisoğlu	Yozgat Mustafa Kepir	Zonguldak Ramiz Karakaşoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30 ncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki 5 numaralı bent eklenmiştir :

5. Vergi matrahları 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 54 ncü maddesinin 2 numaralı bendi uyarınca tesbit edilen mükellefler tarafından, vergi incelemeleri sırasında, giderleri tevsik edilemezse.

MADDE 2. — Aynı kanunun «Birinci kitap»ının ikinci kısmının ikinci bölümünün başlığı «İkmalen, re'sen ve idarece tarh» şeklinde değiştirilmiş ve bu bölüme, aşağıdaki mükerrer 30 ncu madde eklenmiştir :

Verginin idarece tarhı

Mükerrer madde 30. — Verginin idarece tarhı; 29 ncu ve 30 ncu maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

Bu takdirde vergi, 131 nci madde mucibince tanzim edilen yoklama fişine müsteniden tarh olunur.

Bu şekilde tarh olunan vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnameler bir taraftan, mükellefin bilinen adresine posta ile yollanır; diğer taraftan mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini tarh edilen verginin ve kesilen cezanın miktar ve cinsini gösterir bir ilân vergi dairesinin ilân koymaya mahsus mahalline asılır.

İlânın asılması keyfiyeti ve tarihi tutanakla tesbit olunur.

Verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken itiraz müddeti işbu tutanakla tesbit olunan ilân tarihinden başlar.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30 ncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki 5 numaralı bent eklenmiştir :

«213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30 ncu maddesinin ikinci fıkrasına bir bent eklenmesini derpiş eden tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aynı kanunun «Birinci kitap»ının ikinci kısmının ikinci bölümün başlığı, «İkmalen, re'sen ve idarece tarh» şeklinde değiştirilmiş ve bu bölüme, aşağıdaki mükerrer 30 ncu madde eklenmiştir :

Verginin idarece tarhı

Mükerrer madde 30. — Verginin idarece tarhı; 29 ncu ve 30 ncu maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

Bu takdirde vergi, 131 nci madde mucibince tanzim edilen yoklama fişine müsteniden tarh olunur.

Bu şekilde tarh olunan vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnameler bir taraftan, mükellefin bilinen adresine posta ile yollanır; diğer taraftan mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini tarh edilen verginin ve kesilen cezanın miktar ve cinsini gösterir bir ilân vergi dairesinin ilân koymaya mahsus mahalline asılır.

İlânın asılması keyfiyeti ve tarihi tutanakla tesbit olunur.

Verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken itiraz müddeti mükellefin bilinen adresinde tebligat yapıldığı ahvalde tebliğ tarihinden, aksi halde işbu tutanakla tesbit olunan ilân tarihinden başlar.

Hü.

MADDE 3. — Aynı kanunun 40 ncı maddesinin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Götürü matrahların tesbiti

Madde 40. — Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları her ilçe merkezindeki takdir komisyonu tarafından ilçe merkezindeki belediye, ticaret ve sanayi odası, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekkülleri ile varsa iş ve işçi bulma kurumu şubelerinden ve takdir komisyonunca lüzum görülen hallerde diğer daire, kurum ve teşekküllerden mütalâa alındıktan sonra aşağıdaki usul dairesinde ilçe için yıllık tesbit olunur :

1. Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nev'i ve grupları itibariyle her iş ve hizmet nev'i ve grubu için beş derece üzerinden tesbit olunur.

2. Takdir komisyonunun bu kararları, uygulanacağı ilk malî yıldan en az iki ay önce takdirin ilgili bulunduğu il veya ilçe merkezindeki belediyelere, ticaret ve sanayi odalarına ve varsa takdir olunan götürü matrahların iş ve hizmet nev'i itibariyle taallük ettiği meslek teşekküllüne ve ilin en büyük Maliye memuruna imza karşılığında verilir.

3. Aynı Belediye sınırları içinde mevcut işçiler için (bu işçilerin Belediye sınırları dışında kalan kısımları dâhil) bu takdirler; İl Takdir Komisyonunca ve bu ilçelerin hepsine şâmil olmak üzere yapılır.

MADDE 4. — Aynı kanunun 46 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazanç ölçülerinin tesbiti

Madde 46. — Zirai kazanç ölçüleri (45 ncı maddenin 1 numaralı bendinde yazılı ölçüler ile kara ve su avcılığına mütalâlik olanlar hariç), Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde Zirai Kazançlar İl Komisyonlarınca takdir ve tesbit olunur.

Zirai Kazançlar İl Komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin takdir ve tesbitinde aşağıdaki esaslara uyar.

Geçici Ko.

MADDE 3. — Aynı kanunun 40 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Götürü matrahların tesbiti

«Madde 40. — Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları her ilçe merkezindeki takdir komisyonu tarafından ilçe hududu dâhilindeki belediyeler ile ilçe merkezindeki Ticaret ve Sanayi Odası, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekkülleri ile varsa İş ve İşçi Bulma Kurumu şubelerinden ve takdir komisyonunca lüzum görülen hallerde diğer daire, kurum ve teşekküllerden mütalâa alındıktan sonra aşağıdaki usul dairesinde ilçe için yıllık tesbit olunur :

1. Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nevi ve grupları itibariyle her iş ve hizmet nevi ve grubu için beş derece üzerinden tesbit olunur.

2. Takdir Komisyonunun bu kararları, uygulanacağı ilk malî yıldan en az iki ay önce takdirin ilgili bulunduğu il veya ilçe merkezindeki belediyelere, ticaret ve sanayi odalarına ve varsa takdir olunan götürü matrahların iş ve hizmet nevi itibariyle taallük ettiği meslek teşekküllüne ve ilin en büyük maliye memuruna imza karşılığında verilir.

3. Aynı il belediyesi sınırları içinde mevcut ilçeler için (Bu ilçelerin belediye sınırları dışında kalan kısımları dâhil) bu takdirler; il takdir komisyonunca ve bu ilçelerin hepsine şâmil olmak üzere yapılır.»

MADDE 4. — Aynı kanunun 46 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazanç ölçülerinin tesbiti

«Madde 46. — Zirai kazanç ölçüleri, (45 ncı maddenin 1 numaralı bendinde yazılı ölçüler ile kara ve su avcılığına mütalâlik olanlar hariç), Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde zirai kazançlar il komisyonlarınca takdir ve tesbit olunur.

Zirai kazançlar il komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin takdir ve tesbitinde aşağıdaki esaslara uyar.

Hü.

a) Zirai faaliyetlere tesir eden tabii ve iktisadi şartlar bakımlarından önemli farklar gösteren bölgeler ayrılır;

b) Çeşitli ziraat neveleri ile çeşitli ziraat makina ve aletleri ayrı ayrı, vasıf ve şartlar bakımından birbirine uygunluk ve yakınlık gösterenler belli gruplar içinde birleştirilmek suretiyle nazarı itibara alınır;

c) Zirai işletmelerin bölgeleri itibariyle özellikleri ve ortalama verim kabiliyetleri göz önünde tutulur;

d) Ortalama satış fiyatının tesbitinde Hükümetçe tâyin olunan ve takdir sırasında yürürlükte bulunan fiyatlar, Hükümetçe fiyat tâyin olunmayan mahsuller için takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki mahallî toptan piyasa fiyatı esas tutulur. Fiyatın temevvüç ettiği hallerde ortalamasına itibar olunur;

e) Özellik gösteren ziraat nevelerinde Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunca bu ziraat çeşitlerinin mahiyetlerine uygun olarak tâyin olunacak esaslar nazarı itibara alınır.

Zirai Kazançlar İl Komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin uygulanmaya başlanılacağı ilk takvim yılı içinde mezkûr ölçüleri tesbit ederek bu yılın Nisan ayı sonuna kadar Zirai Kazançlar Merkez Komisyonuna gönderirler.

Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu illerden gelen zirai kazanç ölçülerinden hatalı ve noksan bulduklarını gerekçesiyle birlikte alâkalı komisyonlara iade eder.

Zirai Kazançlar İl Komisyonları Merkez Komisyonunca iade olunan ölçülerdeki maddi hataları düzeltirler; takdire taallük eden hususlarda ise ya ölçüleri yeniden takdir ederler veya ilk kararlarında ısrar edebilirler. İl komisyonları ısrar kararlarında ısrar sebeplerini açıklamaya mecburdurlar.

Ancak Zirai Kazançlar İl Komisyonlarınca verilen ısrar kararları uygun görülmediği takdirde, uygun görülmiyen ölçüler yerine Merkez Komisyonunca toplantıda mevcut üyelerin ittifaikiyle re'sen ve nihai olarak yeni ölçüler tâyin ve tesbit olunur.

Geçici Ko.

a) Zirai faaliyetlere tesir eden tabii ve iktisadi şartlar bakımlarından önemli farklar gösteren bölgeler ayrılır;

b) Çeşitli ziraat neveleri ile çeşitli ziraat makina ve aletleri ayrı ayrı, vasıf ve şartlar bakımından birbirine uygunluk ve yakınlık gösterenler belli gruplar içinde birleştirilmek suretiyle nazarı itibara alınır;

c) Zirai işletmelerin bölgeleri itibariyle özellikleri ve ortalama verim kabiliyetleri göz önünde tutulur;

d) Ortalama satış fiyatının tesbitinde Hükümetçe tâyin olunan ve takdir sırasında yürürlükte bulunan fiyatlar, Hükümetçe fiyat tâyin olunmayan mahsuller için takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki mahallî toptan piyasa fiyatı esas tutulur. Fiyatın temevvüç ettiği hallerde ortalamasına itibar olunur;

e) Özellik gösteren ziraat nevelerinde Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunca bu ziraat çeşitlerinin mahiyetlerine uygun olarak tâyin olunacak esaslar nazarı itibara alınır.

Zirai kazançlar il komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin uygulanmaya başlanılacağı ilk takvim yılı içinde mezkûr ölçüleri tesbit ederek bu yılın Nisan ayı sonuna kadar zirai kazançlar merkez komisyonuna gönderirler.

Zirai kazançlar merkez komisyonu, illerden gelen zirai kazanç ölçülerinden hatalı ve noksan bulduklarını gerekçesiyle birlikte alâkalı komisyonlara iade eder.

Zirai kazançlar il komisyonları merkez komisyonunca iade olunan ölçülerdeki maddi hataları düzeltirler; takdire taallük eden hususlarda ise ya ölçüleri yeniden takdir ederler veya ilk kararlarında ısrar edebilirler. İl komisyonları ısrar kararlarında ısrar sebeplerini açıklamaya mecburdurlar.

Ancak zirai kazançlar il komisyonlarınca verilen ısrar kararları uygun görülmediği takdirde, uygun görülmiyen ölçüler yerine merkez komisyonunca toplantıda mevcut üyelerin ittifaikiyle re'sen ve nihai olarak yeni ölçüler tâyin ve tesbit olunur.

Kara ve su avcılığında 45 nci maddede yazılı ölçülerden 2 numaralı bentteki ölçünün tesbiti ile iktifa olunur. Bu ölçü 70 (dâhil) nisbetin-

Hü.

MADDE 5. — Aynı kanunun 49 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Uygulama süresi

Madde 49. — Zirai kazanç ölçüleri üç yıl için tesbit olunur. Şu kadar ki, ölçülerin tesbitine esas olan unsurlarda önemli değişiklikler vukubulduğunun anlaşılması halinde, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, bu ölçülerin uygulama süresini lüzumlu gördüğü zirai faaliyet ve mahsul neveleri için bir yıldan aşağı olmak üzere kısaltmaya yetkilidir.

MADDE 6. — Aynı kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Takdir Komisyonu, mahallin en büyük mal memurunun veyahut tevkil edeceği memurun başkanlığı altında ilgili vergi dairesinin yetkili bir memurundan ve seçilmiş üç üyeden kurulur.

MADDE 7. — Aynı kanunun 73 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Üyeler tüccarlar için Ticaret Odasınca diğer sanat ve meslek erbabı için bunların mensub oldukları mesleki teşekküllerce kendi üyeleri arasından veya hariçten seçilir. Bu teşekküller, Takdir Komisyonu Başkanının yazılı talebi üzerine en geç bir ay içinde üç asil ve üç yedek üye seçmeye mecburdurlar. Bu mecburiyet zamanında yerine getirilmezse üyeler mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından seçilir.

MADDE 8. — Aynı kanunun 83 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazançlar İl Komisyonu

Madde 83. — Zirai kazançlar İl Komisyonu valinin başkanlığında defterdar, gelir müdürü, ziraat müdürü, veteriner müdürü, il merkezindeki Ziraat Bankası şube müdürü ve seçilmiş dört üyeden kurulur. Ormancılığa ilişkin konuların görüşülmesinde komisyona veteriner müdürü yerine orman işletme müdürü veya tevkil edeceği bir temsilci katılır.

Geçici Ko.

den az olmamak üzere, zirai kazançlar merkez komisyonu tarafından re'sen tesbit olunur.»

MADDE 5. — Aynı kanunun 49 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Uygulama süresi

«Madde 49. — 213 sayılı Kanunun 49 ncu maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarru-
nın 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 6. — Aynı kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«213 sayılı Kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrasının değiştirilmesini derpiş eden tasarru-
nın 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 7. — Aynı kanunun 73 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«213 sayılı Kanunun 73 ncü maddesinin 1 nci fıkrasının değiştirilmesini derpiş eden tasarru-
nın 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 8. — Aynı kanunun 83 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazançlar il komisyonu

«Madde 83. — 213 sayılı Kanunun 83 ncü maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarru-
nın 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

Hü.

Genel Ko.

MADDE 9. — Aynı kanunun 84 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai Kazançlar İl Komisyonunun seçilmiş üyelerinden üçü İl Ziraat Odası biri İl Ticaret Odası tarafından kendi üyeleri arasından veya dışardan seçilir.

MADDE 10. — Aynı kanunun 85 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu

Madde 85. — Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında, Gelirler Genel Müdürü, Gelirler Genel Müdürlüğünün iki, Tarım Bakanlığının dört, Ziraat Odaları Birliğinin iki ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün bir temsilcisinden kurulur.

Başkanın mâzereti halinde komisyona komisyon üyelerinden veya hariçten tevkil edeceği kimse başkanlık eder.

MADDE 11. — Aynı kanunun 89 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Nısap

Madde 89. — Bu kısımda yazılı takdir, tahrir ve tadilat komisyonları tam mürettepleriyle toplanır ve mutlak ekseriyetle karar verirler.

Zirai kazançlar il ve merkez komisyonları müretteplerinin beşte üçü ile toplanabilir ve mürettep üye sayısının ekseriyetiyle karar verirler.

Bu kısımda yazılı komisyonlarda reylerin

MADDE 9. — Aynı kanunun 84 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Üyelerin seçilmesi

«Madde 84. — Zirai kazançlar il komisyonunun seçilmiş üyelerinden ikisi mahallî çiftçi birlikleri, biri il ziraat odası ve biri de il ticaret odası tarafından kendi üyeleri arasından veya dışardan seçilir.

Bu odalar ve birlikler valinin yazılı tebliği üzerine en geç bir ay içinde komisyon üyelerine ve onların bir misli yedek üyeyi seçerek adlarını valiye bildirmeye mecburdurlar.

Üyeler bu süre içinde seçilip bildirilmedikleri takdirde vali tarafından seçilir.

Ziraat ve ticaret odaları ve çiftçi birlikleri bulunmayan yerlerde bunların seçeceği üyeler, aynı esaslar dairesinde belediyelerce seçilir.»

MADDE 10. — Aynı kanunun 85 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Zirai kazançlar merkez komisyonu

«Madde 85. — Zirai kazançlar merkez komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında, Gelirler Genel Müdürü, Gelirler Genel Müdürlüğünün iki, Tarım Bakanlığının üç, Çiftçi Birlikleri Federasyonunun bir, Ziraat Odaları Birliğinin iki ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün bir temsilcisinden kurulur.

Başkanın mâzereti halinde komisyona komisyon üyelerinden veya hariçten tevkil edeceği kimse Başkanlık eder.»

MADDE 11. — Aynı kanunun 89 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Nısap

«Madde 89. — 213 sayılı Kanunun 89 ncü maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarrufların 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

Hü.

müsavati halinde başkanın bulunduğu taraf ekseriyet sayılır.

MADDE 12. — Aynı kanunun 177 nci maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

1. Satınaldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı 400 000 lirayı veya satışlarının tutarı 440 000 lirayı aşanlar;

2. Birinci bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayrisâfi iş hâsılâtı 80 000 lirayı aşanlar;

3. 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı işlerin menzucen yapılması halinde 2 numaralı bentte yazılı iş hâsılâtının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı 400 000 lirayı aşanlar;

MADDE 13. — Aynı kanunun 213 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Çiftçi işletme defteri

Madde 213. — Zirai işletme hesabını ihtiva eden çiftçi işletme defterinin sol tarafına Gelir Vergisi Kanununun ilgili maddelerinde gösterilen giderler, sağ tarafına da aynı kanunda gösterilen hâsılât kaydolunur.

Gider ve hâsılât kayıtlarının en az aşağıdaki bilgileri ihtiva etmesi lâzımdır.

1. Sıra numarası,
2. Kayıt tarihi,
3. Muamelenin nev'i
4. Meblâğ.

MADDE 14. — Aynı kanunun 227 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Defter tutmak mecburiyetinde olmıyan mükellefler vergi matrahlarının tesbiti ile ilgili giderlerini tevsike mecburdurlar.

MADDE 15. — Aynı kanunun 242 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

Gelir Vergisi Kanununun 54 ncü maddesinin 2 numaralı bendine göre vergi matrahlarının tesbitinde gerçek giderleri nazara alınan mükellefler, bu giderlerini tevsik edecek vesikaları saklamaya mecburdurlar.

Geçici Ko.

MADDE 12. — Aynı kanunun 177 nci maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«213 sayılı Kanunun 177 nci maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı bentlerinin değiştirilmesini derpiş eden tasarruğunun 12 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 13. — Aynı kanunun 213 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Çiftçi işletme defteri

«Madde 213. — 213 sayılı Kanunun 213 ncü maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarruğunun 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 14. — Aynı kanunun 227 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Defter tutmak mecburiyetinde olmıyan mükellefler vergi matrahlarının tesbiti ile ilgili giderlerini tevsika mecburdurlar. (Götürü usulde tesbit edilen giderler hariç).

MADDE 15. — Aynı kanunun 242 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

«213 sayılı Kanunun 242 nci maddesine iki fıkra eklenmesini derpiş eden tasarruğunun 15 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

Hü.

Gelir Vergisi Kanununa göre sair kazanç ve iratları üzerinden vergilendirilecek mükellefler, vergi matrahının tesbitinde nazara alınacak giderlerini ispat edecek vesikaları muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

MADDE 16. — Aynı kanunun 243 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ekim sayım beyanı

Madde 243. — Gelir Vergisi Kanunu ile tayin edilen zirai işletme büyüklüğü ölçülerinin üstünde bulunan çiftçiler, zirai işletmelerinin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) buldukları köy ve mahallerinin muhtarlıklarına müracaatla ekim sayım beyaunda bulunurlar.

1. Çiftçinin soyadı ve adı;
2. Çiftçinin ikametgâh adresi;
3. Zirai işletmesinin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulunduğu yer;
4. Ekimde : Geçen yılın Ekim ayı sonundan beyanın yapıldığı yılın Kasım ayı başına kadar ekilen arazinin genişliği ve ekimin nev'i;
5. Hayvancılıkta : Beslenen hayvanların cins ve miktarları;
6. Meyvacılıkta : İcabına göre, meyva verebilecek hale gelmiş ağaç sayısı veya bunların dikili bulunduğu arazinin genişliği;

Âdi ortaklıklarda beyanın ortaklardan biri, aile reisi beyanında aile reisi tarafından yapılması kâfidir. Bu takdirde diğer ortaklarla eş ve çocukların ad ve soyadları, ikametgâh adresleri ve hisseleri beyanda bulunan tarafından deftere yazdırılır.

Ekim ve sayım beyanı her yılın Kasım ayında yapılır.

Maliye Bakanlığı iklim şartları bakımından özellik gösteren illerde beyan süresini değiştirebilir.

Ekim ve sayım beyanları sözlü veya yazılı olabilir. Beyanlar, beyanı yapanlar tarafından imza veya mühürle tasdik edilir.

Beyan varakaları iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası beyan süresinin sonundan itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine makbuz karşılığında teslim edilir.

Kayıt işlerini kendi imkânları ile tekemmül

Gezici Ko.

MADDE 16. — Aynı kanunun 243 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ekim sayım beyanı

«**Madde 243.** — Zirai işletmeleri, Gelir Vergisi Kanununun 12 nci maddesine göre hasılat bildirimine esas alınan ölçülerinin üstünde bulunan çiftçiler, zirai işletmelerinin (gezici hayvancılıkta kışlaklarının) buldukları köy ve mahallelerin muhtarlıklarına müracaatla ekim sayım beyanında bulunurlar.

1. Çiftçinin soyadı ve adı;
2. Çiftçinin ikametgâh adresi;
3. Zirai işletmesinin (gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulunduğu yer;
4. Ekimde : Geçen yılın Ekim ayı sonundan beyanın yapıldığı yılın Kasım ayı başına kadar ekilen arazinin genişliği ve ekimin nev'i;
5. Hayvancılıkta : Beslenen hayvanların cins ve miktarları;
6. Meyvacılıkta : İcabına göre, meyva verebilecek hale gelmiş ağaç sayısı veya bunların dikili bulunduğu arazinin genişliği;

Âdi ortaklıklarda beyanın ortaklardan biri, aile reisi beyanında aile reisi tarafından yapılması kâfidir. Bu takdirde diğer ortaklarla eş ve çocukların ad ve soyadları, ikametgâh adresleri ve hisseleri beyanda bulunan tarafından deftere yazdırılır.

Ekim ve sayım beyanı her yılın Kasım ayında yapılır.

Maliye Bakanlığı iklim şartları bakımından özellik gösteren illerde beyan süresini değiştirebilir.

Ekim ve sayım beyanları sözlü veya yazılı olabilir. Beyanlar, beyanı yapanlar tarafından imza veya mühürle tasdik edilir.

Beyan varakaları iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası beyan süresinin sonundan itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine makbuz karşılığında teslim edilir.

Hü.

ettiremeyecek durumda olan muhtarlıklara valiliklerce gerekli yardımda bulunulur.

MADDE 17. — Aynı kanunun 245 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Muhtar ve ihtiyar heyetleri 243 ncü maddede hükümlerine göre yapılan beyanların doğruluğunu tahkik ederler.

MADDE 18. — Aynı kanunun 277 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Hayvanlar

Madde 277 — Zirai işletmelere dâhil hayvanlar maliyet bedeli ile değerlendirilir. Maliyet bedelinin tesbiti mümkün olmayan ahvalde maliyet bedeli yerine emsal bedeli alınır. Bu hükmün tatbikinde emsal bedeli, işletmenin bulunduğu mahal (Gezici hayvancılıkta kışlak) için zirai kazanç komisyonlarınca tesbit edilmiş olan ortalama maliyet bedelidir.

MADDE 19. — Aynı kanuna aşağıdaki mükerrer 315 nci madde eklenmiştir :

Azalan bakıyeler usulüyle amortisman

Mükerrer madde 315. — Bilânço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortisman tâbi iktisadi değerlerini, azalan bakıyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler.

Bu usulün tatbikinde;

1. Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının temsili suretiyle tesbit olunur.

2. Bu usulde uygulanacak amortisman nispeti % 25 i geçmemek üzere normal amortisman nispetinin 2 katıdır.

3. Bu usulde amortisman süresi normal amortisman nispetlerine göre hesaplanır.

Bu sürenin son yılına devreden bakıye değer, o yıl tamamen yok edilir.

MADDE 20. — Vergi Usul Kanununa aşağıdaki mükerrer 320 nci madde eklenmiştir :

c) Amortisman usulünü seçme bakımından :

Gezici Ko.

Kayıt işlerini kendi imkânları ile tekemmül ettiremeyecek durumda olan muhtarlıklara valiliklerce gerekli yardımda bulunulur.»

MADDE 17. — Aynı kanunun 245 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«213 sayılı Kanunun 245 nci maddesinin birinci fıkrasının değiştirilmesini derpiş eden tasarrufların 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 18. — Aynı kanunun 277 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Hayvanlar

«Madde 277. — 213 sayılı Kanunun 277 nci maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarrufların 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 19. — Aynı kanuna aşağıdaki mükerrer 315 nci madde eklenmiştir :

Azalan bakıyeler usulü ile amortisman

«Mükerrer madde 315. — 213 sayılı Kanuna mükerrer 315 nci maddenin eklenmesini derpiş eden tasarrufların 19 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 20. — Vergi Usul Kanununda aşağıdaki mükerrer 320 nci madde eklenmiştir :

c) Amortisman usulünü seçme bakımından :

Hü.

Geçici Ko.

Mükerrer madde 320. — 1. İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler için normal veya azalan bakıyeler usulü ile amortisman usullerinden yalnız birisi uygulanabilir.

2. Bir iktisadi değer üzerinden normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu usulden dönülemez.

3. Bir iktisadi değer üzerinden azalan bakıyeler usulüne göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman usulüne geçilebilir. Bu suretle usul değiştirenler keyfiyeti beyannamelerinde veya eki bilânçolarda belirtmeye mecburdurlar. Kabul edilen yeni usul bu bildirim yapıldığı beyannamenin taallük ettiği dönemden itibaren nazara alınır. Bu takdirde henüz yoklan edilmemiş olan değer kısmı, bakıye amortisman süresine bölünmek suretiyle eşit miktarlarla yok edilir.

MADDE 21. — Aynı kanunun 328 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

Şu kadar ki, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi için mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan tahassul eden kâr, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azamî üç yıl süre ile tutabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan kârlar, üçüncü yılın vergi matrahına eklenir.

Yukarıki esaslar dâhilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan kâr, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsubedilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

MADDE 22. — Aynı kanunun dördüncü kitabının üçüncü kısmına aşağıdaki üçüncü bölüm eklenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uzlaşma

Uzlaşmanın mevzuu

EK MADDE 1. — Re'sen veya ikmalen tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi cezaları-

«Mükerrer madde 320. — 213 sayılı Kanuna mükerrer 320 nci maddenin eklenmesini derpiş eden tasarının 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 21. — Aynı kanunun 328 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

«213 sayılı Kanunun 328 nci maddesinin sonuna iki fıkra eklenmesini derpiş eden tasarının 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 22. — Aynı kanunun dördüncü kitabının üçüncü kısmına aşağıdaki üçüncü bölüm eklenmiştir :

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uzlaşma

Uzlaşmanın mevzuu

EK MADDE 1. — Tasarının ek 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici Ko.

nın tahakkuk edecek miktarları mevzuunda, idare, aşağıda yazılı hususlarda, bu bölümde yer alan hükümler dairesinde mükellefler veya cezaya muhatap olanlarla uzlaşabilir.

1. Tahriyatta, bu kanunun 116, 117 ve 118 nci maddelerinde yazılı vergi hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunması.

2. Tahriyatta, bu kanunun 369 ncu maddesinde yazılı şekillerde yanılma halinin mevcud olduğunun mükellef veya ceza muhatabı tarafından iddia edilmesi.

3. Vergi ziyanına sebebiyet verilmesinin veya usulsüzlük fiilinin işlenmesinin; mükellef veya ceza muhatabı tarafından, kanun hükümlerine gereği kadar nüfuz edememekten ileri geldiğinin iddia olunması,

4. Müphem, yoruma mütehammil bulunan hususlarda mükelleflerin ve cezaya muhatap olanların yanılmış bulunmaları,

5. Tahriyatı veya ceza kesmeyi gerektiren sebeplerin; Vergiler Temyiz Komisyonu ile Devlet Şûrası veya Maliye Bakanlığı tarafından, mümâsil hâdiselerde başka yönden mütalâa edilmiş bulunması.

Uzlaşmanın şümulü

EK MADDE 2. — Bu kanunun birinci maddesinin şümulüne dâhil vergi, resim ve harclardan hangilerinde uzlaşma yoluna gidilebileceği Maliye Bakanlığınca tâyin olunur.

Bu yetki il özel idareleri ile belediyelere ait vergi, resim ve harclar için İçişleri Bakanlığınca kullanılır.

Uzlaşma komisyonları

EK MADDE 3. — Uzlaşma komisyonları;

1. Genel bütçeye giren, vergi, resim ve harclar için; illerde defterdarın veya tevkil edeceği zatın başkanlığında gelir müdürü ile varsa alâkalı vergi dairesinin müdüründen (müstakil vergi dairesi yoksa gelir memurları arasından defterdarlıkça seçilecek birinden); ilçelerde malmüdürünün (varsa müstakil vergi dairesi müdürünün) başkanlığında vergi memurlarından ikisinden;

2. İl özel idareleri ile belediye bütçelerine giren vergi, resim ve harclar için illerde; ilgi-

Uzlaşmanın şümulü

EK MADDE 2. — Tasarının ek 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Uzlaşma komisyonları

EK MADDE 3. — Tasarının ek 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

sine göre özel saymanlık gelir müdürünün (olmayan yerlerde gelir memurunun) veya belediye başkanının başkanlığında bu idarelerle belediyeden valilerce seçilmiş iki memurdan ilçelerde özel saymanlık gelir memuru veya belediye başkanının başkanlığında özel idare ile belediyeden kaymakam tarafından seçilmiş iki memurdan,

Müteşekkil üçer üyeden kurulur.

Bu komisyonlar üyelerinin tamamının katılımıyla toplanırlar ve ekseriyetle karar verirler.

Komisyonların uzlaşabilecekleri en çok vergi veya cezanın miktarı Maliye Bakanlığınca tâyin olunur. Maliye Bakanlığı, muayyen vergi, resim ve harclarla bunlarla ilgili cezalarda uzlaşma yetkisini munhasıran il komisyonlarına verebilir. (Bu fıkradaki yetki özel idareler ile belediyeler komisyonları için İçişleri Bakanlığınca kullanılır.)

Uzlaşma talebi

EK MADDE 4. — Uzlaşma için mükellef veya cezaya muhatap olanın bizzat (tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcileri marifetiyle) ve yazı ile yetkili uzlaşma komisyonuna başvurması şarttır.

Uzlaşma talebi, bu kanunun 379 ncu maddesinde, mükellef veya cezaya muhatap olanlar için tanınan itiraz süresi içinde yapılır.

Re'sen tarhiyatta ilgili vergi dairesi, aynı süre içinde, her hangi bir taahhüdü tazammun etmemek kaydiyle, mükellefi veya cezanın muhatabını uzlaşma talebinde bulunmaya davet edebilir.

Uzlaşma talebinin tetkiki

EK MADDE 5. — Uzlaşma komisyonları uzlaşma müzakeresine başlamadan önce;

1. Talebin dördüncü ek maddeye uygun şekilde ve müddeti içinde yapılıp yapılmadığını,

2. Uzlaşmanın komisyonun yetkisi içinde bulunup bulunmadığını,

İnceler.

Geçici Ko.

Uzlaşma talebi

EK MADDE 4. — Uzlaşma için mükellef veya cezaya muhatabolanın bizzat veya resmî vekâletini haiz vekili vasıtasıyla (Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcileri marifetiyle) ve yazı ile yetkili uzlaşma komisyonuna başvurması şarttır.

Uzlaşma talebi, bu kanunun 379 ncu maddesinde, mükellef veya cezaya muhatabolanlar için tanınan itiraz süresi içinde yapılır.

Resen tarhiyatta ilgili vergi dairesi, aynı süre içinde, her hangi br taahhüdü tazammun etmemek kaydiyle, mükellefi veya cezanın muhatabını uzlaşma talebinde bulunmaya davet edebilir.

Uzlaşma talebinin tetkiki

EK MADDE 5. — Uzlaşma komisyonları uzlaşma müzakeresine başlamadan önce;

1. Talebin dördüncü ek maddeye uygun şekilde ve müddeti içinde yapılıp yapılmadığını,

2. Uzlaşmanın komisyonun yetkisi içinde bulunup bulunmadığını,

İnceler.

Talebin usulüne uygun şekilde yapılmadığı.

Talebin usulüne uygun şekilde yapılmadığını veya uzlaşmanın yetkisi dışında bulunduğunu tesbit ederse esasa geçmeden talebi reddeder.

Talebin usule uygun şekilde yapıldığının ve komisyonun yetkisi içinde bulunduğunun anlaşılması halinde; mükellefin veya adına ceza kesilenin de bulunacağı bir celsede meselenin esasını tetkik eder. Uzlaşma ile ilgili olarak yapılacak görüşmelere katılması için mükellefe veya cezaya muhatap olana; görüşmenin tarihi ile yapılacağı yer ve saat uzlaşma komisyonu tarafından yazı ile ve en az üç gün evvelinden bildirilir. Bu şekilde yapılacak müzakereler sonunda uzlaşma vâkı olduğu takdirde keyfiyet bir tutanak ile tesbit ve işbu tutanak komisyon başkan ve üyeleri ile mükellef veya adına ceza kesilen tarafından imza olunur. Bu varakanın bir nüshası ilgiliye derhal verilir, bir nüshası da üç gün içinde vergi dairesine gönderilir.

Uzlaşma temin edilemediği takdirde (mükellefin veya adına ceza kesilenin uzlaşma komisyonunun davetine icabet etmemesi, komisyona geldiği halde uzlaşma tutanağını imzalamaması veya bu tutanağı ihtirazi kayıtla imzalamak istemesi halinde de uzlaşma temin edilememiş sayılır.) Komisyonca bu hususu belirtmek üzere tanzim olunacak tutanağın birer nüshası üç gün içinde vergi dairesine ve ilgiliye tebliğ olunur. Uzlaşmanın vâkı olmaması veya temin edilememesi hallerinde aynı vergi veya ceza için yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Uzlaşma Komisyonu muamelelerinin kesinliği

EK MADDE 6. — Uzlaşma komisyonlarının ek 5 nci maddeye göre tutacakları uzlaşma tutanakları kesin olup gereği vergi dairelerince derhal yerine getirilir.

Mükellef veya adına ceza kesilen; üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tesbit olunan hususlar hakkında bilâhare hiçbir mercie (Danıştay dâhil) itiraz ve şikâyette bulunamaz.

nı veya uzlaşmanın yetkisi dışında bulunduğunu tesbit ederse esasa geçmeden talebi reddeder.

Talebin usule uygun şekilde yapıldığının ve komisyonun yetkisi içinde bulunduğunun anlaşılması halinde; mükellefin veya adına ceza kesilenin de bulunacağı bir celsede meselenin esasını tetkik eder. Uzlaşma ile ilgili olarak yapılacak görüşmelere katılması için mükellefe veya cezaya muhatabolana; görüşmenin tarihi ile yapılacağı yer ve saat uzlaşma komisyonu tarafından yazı ile ve en az üç gün evvelinden bildirilir. Bu şekilde yapılacak müzakereler sonunda uzlaşma vâkı olduğu takdirde keyfiyet bir tutanak ile tesbit ve işbu tutanak komisyon başkan ve üyeleri ile mükellef veya adına ceza kesilen tarafından imza olunur. Bu varakanın bir nüshası ilgiliye derhal verilir, bir nüshası da üç gün içinde vergi dairesine gönderilir.

Uzlaşma temin edilmediği takdirde (mükellefin veya adına ceza kesilenin uzlaşma komisyonunun davetine icabet etmemesi, komisyona geldiği halde uzlaşma tutanağını imzalamaması veya bu tutanağı ihtirazi kayıtla imzalamak istemesi halinde de uzlaşma temin edilememiş sayılır.) Komisyonca bu hususu belirtmek üzere tanzim olunacak tutanağın birer nüshası üç gün içinde vergi dairesine ve ilgiliye tebliğ olunur. Uzlaşmanın vâkı olmaması veya temin edilememesi hallerinde, aynı vergi veya ceza için yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Bu maddede yazılı işlemler mükellef veya adına ceza kesilenin resmî vekâletini haiz vekili tarafından da yapılabilir.

Uzlaşma Komisyonu muamelelerinin kesinliği

Ek madde 6. — Tasarının ek 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Uzlaşma ve itiraz

EK MADDE 7. — Müddeti içinde uzlaşma talebinde bulunan mükellef veya ceza muhatabı uzlaşma talebettiği vergi veya ceza için, ancak uzlaşma vâkı olmadığı takdirde itiraz yoluna gidebilir.

Mükellef veya ceza muhatabı aynı vergi veya ceza için uzlaşma talebinden önce itiraz etmişse itirazı, uzlaşma işleminin sonuca bağlanmasından önce itiraz komisyonlarınca incelenmez; her hangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz sayılır.

Uzlaşmanın vâkı olması halinde mükellef, üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya (bunlardan birisi üzerinde uzlaşılmış olsa dahi her ikisine); adına sadece ceza kesilmiş bulunan, üzerinde uzlaşılan işbu cezaya itiraz edemez.

Uzlaşmanın vâkı olmaması halinde mükellef veya ceza muhatabı; tarhedilen vergiye veya kesilen cezaya, uzlaşmanın vâkı olmadığına dair tutanağın kendisine tebliğinden itibaren genel hükümler dairesinde ve yetkili itiraz komisyonu nezdinde itiraz edebilir. Bu takdirde, itiraz müddeti bitmiş veya 15 günden az kalmış ise bu müddet tutanağın tebliği tarihinden itibaren 15 gün olarak uzar.

Uzlaşmanın vâkı olmaması halinde, yukarıdaki ikinci fıkra uyarınca durdurulmuş olan itiraz incelemelerine, keyfiyetin vergi dairesince işarı üzerine İtiraz Komisyonunda devam olunur.

Ödeme

EK MADDE 8. — Uzlaşma konusu yapılan vergi ve cezalar;

1. Uzlaşma vâkı olduğu takdirde, uzlaşma tutanağı vergi ve cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanlar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde;

2. Uzlaşma vâkı olmadığı takdirde, bu kanunun 112, 368 ve 389 ncu maddeleri hükümleri dairesinde

Ödenir.

Geçici Ko.

Uzlaşma ve itiraz

Ek madde 7. — Tasarının ek 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ödeme

Ek madde 8. — Tasarının ek 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Uzlaşma ve cezalarda indirme

EK MADDE 9. — Bu bölüm uyarınca üzerinde uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376 ncı madde hükümleri; hakkında 376 ncı madde hükümleri uygulanan vergi ve cezalar için bu bölüm hükümleri uygulanmaz. Ancak, ceza muhatabının, uzlaşma tutanağını imzalayınca kadar uzlaşma talebinden vazgeçtiğini beyanla hâdiseye 376 ncı maddenin uygulanmasını isteme hakkı mahfuzdur.

Tüzük

EK MADDE 10. — Uzlaşma müessesesi ve tatbikatı ile ilgili sair hükümler tüzükte belirtilir.

MADDE 23. — Aynı kanunun 384 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İncelemenin derinleştirilmesi

Madde 384. — İtiraz komisyonu, re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine lüzum görürse, hususi teknik bir bilgi veya ihtisasa taallük etmiyen işlerde başkan veya üyeleri arasından belli edeceği bir zat, hususi teknik bir bilgi veya ihtisasa taallük eden işlerde bu zatın naipliği altında tarafsız bilirkişi marifetiyle arazi ve binaları gözden geçirmek, mükellefin defter ve vesikalarını incelemek ve her türlü tetkikatı yaptırmak, lüzumlu kimseleri çağırıp izahat veya yazı ile malûmat almak veya mükelleften gayri üçüncü şahısların defter ve vesikalarını tetkik etmek veya ettirmek suretiyle incelemeleri derinleştirir ve gerekirse yeni deliller isteyebilir. İlgililerin sözlü izahatı zapta geçirilerek sahiplerine imzalatılır. İtiraz mevzuu tarhiyat bir vergi incelemesine taallük ettiği ve bilirkişi raporu ile inceleme raporu arasında açık bir mubayenet mevcudolduğu takdirde; itiraz komisyonu, karar vermeden önce incelemeyi yapanın ve mükellefin yazılı mütalâasını alır. Komisyonca tâyin edilecek müddet içinde bu mütalâanın verilmemesi halinde mütalâa verilmekten sarfınazar edilmiş sayılır.

Geçici Ko.

Uzlaşma ve cezalarda indirme

Ek madde 9. — Tasarının ek 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tüzük

Ek madde 10. — Tasarının ek 10 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Aynı kanunun 384 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«213 sayılı Kanunun 384 ncü maddesinin birinci fıkrasının değiştirilmesini derpiş eden tasarının 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

Hü.

Geçici Ko.

MADDE 24. — Aynı kanunun geçici 5 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin değerlenmesi

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun meriyete girdiği tarihte veya mütaakıp yıllarda ticari, zirai veya meslekî kazançları dolayısıyla yeniden Gelir Vergisine girecek veya götürü usulden (Zirai kazançlarda götürü gider usulü dâhil) gerçek usule geçecek olan mükelleflerin amortismanına tâbi iktisadi kıymetleri maliyet bedeli, maliyet bedeli bilinmiyorsa bizzat kendilerince alış tarihindeki rayice göre tahmin olunacak bedeli ile değerlenir. Şu kadarki, bu kıymetlerin alış tarihleri ile mükellefiyete giriş veya gerçek usule geçiş tarihi arasındaki yıllara ait amortismanlar tutarı bu değerden düşülür ve bakıyesinin amortismanına devam olunur.

Mükellefçe tahmin olunacak bedelin fazla hesaplandığının tesbiti halinde bundan dolayı adına ceza kesilmez.

MADDE 25. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici 10 ncu madde eklenmiştir :

Müdevver mahsullerin değerlenmesi

Geçici madde 10. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte veya mütaakıp yıllarda zirai kazançları dolayısıyla zirai işletme hesabı veya bilanço esasında yeniden Gelir Vergisine girecek veya götürü gider usulünden gerçek usullere geçecek çiftçiler, mükellefiyete girdikleri veya gerçek usullere geçtikleri yıla devredilen zirai mahsullerini maliyet bedeli ile, bu bedel belli değilse bizzat tâyin edecekleri bedel ile değerlendirirler ve çiftçi işletme defterinin giderler tablosuna bir kalemde kaydederler; bilanço esasında ise açılış bilançosunda gösterirler.

Mükellefçe tâyin edilecek bu bedelin fazla hesaplandığının tesbiti halinde bundan dolayı adına ceza kesilmez.

İlk defa götürü gider usulünde vergiye tâbi olacak çiftçilerin evvelki yıllardan devreden mahsullerinin satış hâsılâtının vergilendirilmesinde, kazançlarını Gelir Vergisi Kanununun 54

MADDE 24. — Aynı kanunun geçici 5 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin değerlenmesi

«Geçici madde 5. — 213 sayılı Kanunun geçici 5 nci maddesinin değiştirilmesini derpiş eden tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 25. — Aynı kanuna aşağıdaki geçici 10 ncu madde eklenmiştir :

Müdevver mahsullerin değerlenmesi

«Geçici madde 10. — 213 sayılı Kanuna geçici 10 ncu maddenin eklenmesini derpiş eden tasarının 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

III.

ncü maddesinin 1 numaralı bendine göre tesbit edecekler gerçek miktarları ile indirilebilecek giderlerinin, kazançlarını aynı maddenin 2 numaralı bendine göre tesbit edecekler ise bilûmum giderlerinin hesabında evvelki yıllarda ödenmiş olan bu kabîl masraflardan sadece satışın yapıldığı yıla devreden mahsullere isabet eden kısımları nazara alınır.

MADDE 26. — Vergi Usul Kanununa aşağıdaki geçici 11 nci madde eklenmiştir :

Yeniden değerlendirme

Geçici madde 11. — Bilânço esasına göre defter tutan Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri (Kollektif, âdi komandit ve âdi şirketler dâhil) bilânçolarına dâhil amortismanına tâbi iktisadi kıymetleri ve bu kıymetler üzerinden ayrılmış olup bilânçolarının pasifinde gösterilen amortismanları, Maliye Bakanlığınca tesbit olunacak emsallerle çarpmak suretiyle aşağıdaki şartlarla yeniden değerlerler :

1. Yeniden değerlendirme neticesinde doğacak değer artışı, bilânçonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir.

Değer artışı, amortismanına tâbi iktisadi kıymetlerin yeniden değerlendirilmesinden önceki net bilânço aktif değerlerinin, bu kıymetlere emsal tatbikından sonra bulunacak net bilânço aktif değerlerinden indirilmesi suretiyle bulunur.

Net bilânço aktif değeri, iktisadi kıymetlerin bilânçonun aktifinde yazılı değerinden pasifte yazılı amortismanın tenzili suretiyle bulunan miktarı ifade eder.

2. Pasifte gösterilen değer artışı sermayeye ilâve edildiği, teşebbüs sahibi veya ortaklar tarafından işletmeden çekildiği veya her hangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği takdirde, bu ameliyenin yapıldığı dönemin kazancı sayılarak vergiye tâbi tutulur.

3. Yeniden değerlemeye tâbi tutulan iktisadi kıymetlerin amortismanları, değerlemenin yapıldığı hesap döneminden itibaren yeni değerleri üzerinden ayrılır.

4. Pasifte gösterilen değer artışları yukarıki 2 numaralı bent gereğince vergiye tâbi tutulmuş ise yeni değerler üzerinden her yıl

Geçici Ko.

MADDE 26. — Vergi Usul Kanununa aşağıdaki geçici 11 nci madde eklenmiştir :

Yeniden değerlendirme

«Geçici madde 11. — 213 sayılı Kanuna geçici 11 nci maddenin eklenmesini derpiş eden tasarrufların 26 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

Hü.

Geçici Ko.

ayrılan amortismanların tamamı giderler arasına dâhil edilir.

Değer artışlarının tamamı fon hesabında aynen muhafaza edildiği takdirde yeni değer üzerinden ayrılan amortismanın tamamı yine gider kaydedilmekle beraber bunun değerlemeden mütevellit kıymet artışına tekabül eden kısmı aynı yılın kâr ve zarar hesabına alacak yazılır.

Bu suretle işletmenin o yıla ait ticari kazançlarından indirilmemiş ve dolayısıyla vergiye tâbi tutulmuş bulunan amortisman farkları tutarı kadar bir meblâğ, ayrıca vergileme bahis konusu olmaksızın, fon hesabına borç yazılmak suretiyle sermayeye ilâve olunabileceği gibi işletmeden de çekilebilir veya başka bir hesaba naklolunabilir

5. Bilânçonun pasifinde özel bir fon hesabında topluca gösterilen değer artışları yekûnundan yeniden değerlemeye tâbi tutulan iktisadi kıymetlerin her birine isâbet eden miktarlar ile bunların hesap şekilleri envanter defterinin ayrı bir sahifesinde müfredatlı olarak gösterilir.

6. Yeniden değerlemeye tâbi tutulan iktisadi kıymetlerin satışı halinde bunların fon hesabına dâhil bulunan hisseleri aynen amortismanlar gibi muameleye tâbi tutularak mezkûr fon hesabından çıkarılır. Ancak yukarıki 2 ve 4 numaralı bentler gereğince bu hisselerin tamamı veya bir kısmı fon hesabından daha evvel çıkarılmış ise satış kâr veya zararının hesabında sadece bakiye fonda kalmış bulunan değer artışı hisseleri nazara alınır.

Bu maddeye göre yeniden değerlemenin yapılacağı zaman ve değerlemede nazara alınacak emsaller Maliye Bakanlığınca tesbit ve Resmî Gazete ile ilân olunur.

Zirai kazanç ölçülerinin uygulanma süresi

GEÇİCİ MADDE 1. — Zirai kazanç il komisyonlarınınca 213 sayılı Kanun hükümlerine göre ve 1961 - 1963 yılları için tesbit edilmiş bulunan ölçüler sadece 1961 ve 1962 yılları için uygulanır.

1963 - 1965 yıllarında uygulanacak ölçüler, 213 sayılı Kanunun bu kanunla değiştirilen hükümlerine göre yeniden takdir olunur.

Zirai kazanç ölçülerinin uygulanma süresi

GEÇİCİ MADDE 1. — Zirai kazanç il komisyonlarınınca 213 sayılı Kanun hükümlerine göre ve 1961 - 1963 yılları için tesbit edilmiş bulunan ölçüler sadece 1962 yılı için uygulanır.

1963 - 1965 yıllarında uygulanacak ölçüler, 213 sayılı Kanunun bu kanunla değiştirilen hükümlerine göre yeniden takdir olunur.

Hü.

Geçici Ko.

*Zirai kazançlar il komisyonları üyelerinin
yeniden seçilmesi*

GEÇİCİ Madde 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden iki ay içinde, zirai kazançlar il komisyonlarının seçilmiş üyeleri, değişik 84 ncü madde esasları dairesinde yeniden seçilirler. Eski komisyonlara dâhil üyelerin tekrar seçilmeleri caizdir.

1962 yılında elde olunan zirai kazançlar için uygulanacak götürü gider emsallerinden 70 nisbetinden az olanları, 70 (dâhil) nisbetine iblâğ olunur.

*Zirai kazançlar il komisyonları üyelerinin
yeniden seçilmesi*

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden bir ay içinde, zirai kazançlar il komisyonlarının seçilmiş üyeleri, değişik 84 ncü madde esasları dairesinde yeniden seçilirler. Eski komisyonlara dâhil üyelerin tekrar seçilmeleri caizdir.

Takdir komisyonları üyelerinin yeniden seçilmesi

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden bir ay içinde, takdir komisyonlarının seçilmiş üyeleri, 213 sayılı Kanunun bu kanunla değişik 72 ve 73 ncü maddeleri esasları dâhilinde yeniden seçilirler. Eski komisyonlara dâhil üyelerin tekrar seçilmesi caizdir.

*Zirai kazançlarla götürü usulde vergiye tâbi
ücret ve ticari kazançların vergilerinin tarh ve
tahsili*

GEÇİCİ MADDE 4. — 1962 takvim yılında elde olunan zirai kazançlarla 1961 ve 1962 takvim yılları götürü usulde vergiye tâbi ticari karretlerinin tarh ve tahsil dönemlerini (zirai kazançlarda beyanname verme süresi dâhil) 1963 yılı içinde, bu mükelleflerin durumlarına uyan ileri tarihlere almaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Yürürlük ve yürütme

MADDE 27. — Bu kanunun 18 ve 25 nci maddeleri 1 . 1 . 1961, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 28. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

10 . 9 . 1962

Devlet Bakanı ve
Başb. Yardımcısı
E. Alican

Başbakan
İ. İnönü

M. Meclisi

Yürürlük ve yürütme

MADDE 27. — Bu kanunun 18 ve 25 nci maddeleri 1 . 1 . 1962, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer. -

MADDE 28. — Kanun tasarısının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(S. Sayısı : 64)

Hü.

Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı <i>H. O. Bekato</i>	Devlet Bakanı <i>R. Aybar</i>
Devlet Bakanı <i>N. Ökten</i>	Adalet Bakanı <i>A. K. Yörük</i>
Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sancar</i>	İçişleri Bakanı <i>S. Kurutluoğlu</i>
Dışişleri Bakanı <i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Ş. R. Hatipoğlu</i>	Bayındırlık Bakanı <i>İ. Seçkin</i>
Ticaret Bakanı <i>M. Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Y. Azizoglu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>O. Östrak</i>	Tarım Bakanı <i>M. İzmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Öçten</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı <i>C. T. Karasapan</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>F. K. Gökay</i>	